
Baròmetre
d'economia circular
de l'empresa
catalana

2020

© Col·legi d'Economistes de Catalunya

1a edició:
març 2021

Consell d'edició

Ana Garcia,
Albert Garcia,
Mar Isla,
Mireia Cañellas,
Josep Planas

Concepció gràfica i disseny

pfp, disseny

Aquesta publicació s'ha realitzat
en col·laboració amb el Departament
de Territori i Sostenibilitat de la
Generalitat de Catalunya, la Càtedra
d'Economia Circular i Sostenibilitat
del Tecnocampus Mataró-Maresme,
Foment del Treball i PIMEC

Contingut

Presentació del Baròmetre 2020 4

Introducció 6

1. Característiques del qüestionari i de la mostra 8

1.1 Les empreses de la mostra i l'impacte de la Covid19 9

1.2 Composició de les empreses de la mostra 11

2. Resultats principals 14

3. Detalls de Resultats 18

3.1 BLOC 1: Valoració de la importància de l'economia circular 19

3.2 BLOC 2: Com d'important és per a la seva empresa? 23

3.3 BLOC 3: Avenços realitzats o planificats 30

3.4 BLOC 4: Barreres per avançar 38

3.5 BLOC 5: Finançament 45

4. Oportunitats per a l'actuació futura 52

Agraïments 54

Presentació

L'economia circular ha esdevingut un important motor de competitivitat i un impuls a nivell europeu i català perquè ofereix noves oportunitats per donar resposta a futures necessitats, com ara la transformació dels models de negoci i de consum, sobre la base d'una societat inclusiva i sostenible. Així mateix, l'economia circular és el model necessari per a l'assoliment de l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible i l'Acord de París, com a marcs de referència internacional per avançar cap a un nou model econòmic que generi prosperitat i la distribueixi de manera justa, i ens permeti "emergir de l'emergència" tot atenent la preservació del planeta.

El model de producció lineal d'extreure, usar i llançar es mostra clarament exhaurit arran de la crisi econòmica del 2008. L'informe de les Nacions Unides, *Green Economy Report*, i l'estratègia de l'OCDE, *Towards Green Growth*, de l'any 2011 són dos dels principals referents. La Unió Europea, per la seva part, també ha assumit com a imprescindible el canvi progressiu cap a un nou model econòmic circular, que es va veure consolidat amb el llançament de l'Aliança Verda, desplegada a través de múltiples iniciatives com ara el Pla d'Acció de l'Economia Circular. A més, amb l'arribada de la pandèmia, la UE ha redoblat esforços a favor de la recuperació verda. Segons la pròpia presidenta von der Leyen, el 37% del Next Generation EU ha de destinar-se a objectius climàtics i a la transició verda, en coherència amb l'obligació de reduir el 55% de GEH el 2030.

Catalunya fa anys que treballa desenvolupant polítiques en sostenibilitat, i l'economia circular no ha estat una excepció, amb un compromís per part de les administracions i de nombroses institucions i empreses del país.

Esmentar en aquest sentit l'aprovació del Pacte Nacional per a la Indústria (2017) per part del Govern, patronals i sindicats. El Pacte recull

actuacions de suport per a empreses i centres de recerca i tecnològics per desplegar projectes innovadors en economia circular, així com el desenvolupament de l'observatori Catalunya Circular com a hub d'innovació i punt de trobada d'empreses i organismes que aporten solucions i estratègies per consolidar l'economia circular en el nostre país.

Certament, les empreses han anat incorporant aquest model circular en la cultura i gestió empresarial, incidint en diferents baules de la cadena de valor. Tanmateix, malgrat es pugui afirmar que a Catalunya hi ha empreses fortament innovadores i capdavanteres en aquest camp, també és cert que encara hi ha molt camí a recórrer per assegurar que el teixit empresarial en el seu conjunt integri els principis de circularitat.

El primer pas per poder definir les polítiques facilitadores més efectives que governs i institucions hauríem d'impulsar, és disposar d'informació sobre el grau de coneixement i d'aplicació de l'economia circular en el conjunt de les empreses de Catalunya. I és per això que des de la Comissió d'Economia i Sostenibilitat del Col·legi d'Economistes de Catalunya, Foment del Treball Nacional, PIMEC, la Càtedra d'Economia Circular i Sostenibilitat del Tecnocampus Mataró-Maresme i el Departament de Territori i Sostenibilitat hem impulsat de forma concertada l'elaboració d'una enquesta per valorar el grau de coneixement i d'implementació de l'economia circular en el conjunt de les empreses de Catalunya. L'objectiu és consolidar aquesta valuosa col·laboració entre institucions i repetir periòdicament aquesta enquesta perquè esdevingui un Baròmetre que mostri els avanços que hi hagi al llarg del temps, i adaptar les polítiques facilitadores de forma fonamentada i coordinada.

Introducció

Aquest ha estat un any singular, especialment complex, per a tota la societat, i per les empreses en particular. El greu escenari social i econòmic no ha estat el més propici per demanar la col·laboració que requeria la participació en una enquesta, i per això es valoren especialment els resultats obtinguts, conscients de l'esforç pel teixit empresarial.

El període previst per la realització de l'enquesta, durant el primer trimestre de l'any 2020, va quedar alterat per l'inici de la pandèmia. La situació va provocar que es decidís aturar la recollida de dades i que es reprengués durant el tercer trimestre d'aquest mateix any. Tot i no haver aconseguit una mostra elevada amb els dos moments de la recollida, aquesta primera enquesta 2020 és l'inici d'un projecte a llarg termini i els resultats són prou eloqüents per traçar algunes línies mestres sobre la situació i les tendències. Malauradament, la dimensió de la mostra no ha permès l'explotació de les dades segmentades com hagués estat desitjable, ja que no ofereix suficient fiabilitat estadística. Tot i així, dins la mostra, s'han identificat algunes diferències rellevants referides a la dimensió de l'empresa i al sector d'activitat, les quals s'apunten en aquesta edició i que caldrà tenir en compte per aprofundir-hi en futures edicions.

L'informe s'estructura seguint els blocs de l'enquesta. Els resultats obtinguts s'expliquen acompanyats dels corresponents gràfics per a cada pregunta i/o possible creuament de dades, per aquelles que ho permeten.

L'enquesta s'estructura en els següents blocs:

BLOC 0

Caracterització de l'empresa

BLOC 1

Valoració de la importància de l'economia circular

BLOC 2

Com d'important creu que és o pot ser per a la seva empresa

BLOC 3

Avenços realitzats o planificats

BLOC 4

Barreres per avançar

BLOC 5

Finançament

Per les empreses enquestades en plena pandèmia, s'ha incorporat un darrer Bloc 6 Escenari "pandèmia", per detectar possibles canvis en la visió.

1

Característiques
del qüestionari
i de la mostra

Les empreses de la mostra i l'impacte de la COVID19

L'enquesta s'ha realitzat a empreses dels sectors industrial, construcció i terciari amb una dimensió superior a 10 persones treballadores o 1M€ de facturació, en dos períodes de temps durant l'any 2020, pel motiu de la pandèmia. En un primer període, de febrer a març 2020, es van recollir un total de 123 qüestionaris i, posteriorment, durant el mes d'octubre un total de 61 qüestionaris addicionals, després de depurar algunes duplicitats per empreses que van contestar en els dos períodes d'activació de l'enquesta.

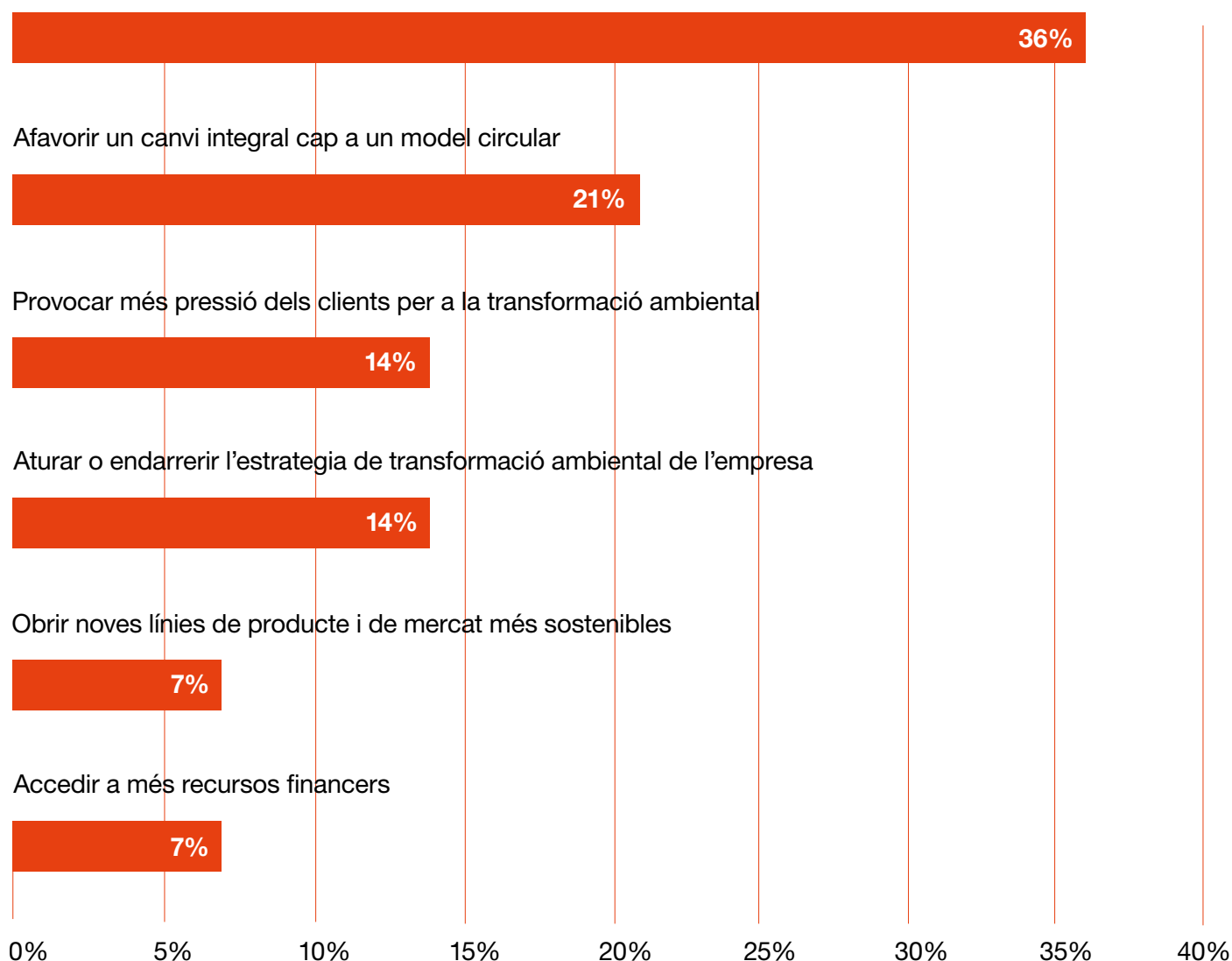
L'estructura de les dues submostres, abans de la pandèmia i durant la pandèmia, és molt semblant. A més a més, els qüestionaris del segon període, en plena pandèmia, han incorporat dues preguntes addicionals referents a possibles canvis en la resposta arrel de la situació de crisi creada. La gran majoria d'enquestats (78%) responen que les seves respostes no han variat a causa de la COVID19. Dins el grup que diu que han variat les seves respostes, (22%), el principal element de variació és la reducció de costos a curt termini (36%), seguit del grup que diu haver accelerat la transició (21%). A continuació se situen altres respostes amb proporcions similars i en sentit invers, de forma que un 14% dels enquestats consideren que la pandèmia ha incrementat la pressió per accelerar la transformació ambiental i, en canvi, un 14% considera que ha causat un endarreriment.

Pregunta:
**Creu que les respostes
anteriors han canviat
arrel de la COVID19?**

**En quins aspectes
creu que la COVID19
pot influir a la seva
empresa?**

Gràfic 1 Canvis derivats de la COVID19

Fer només els canvis que redueixen costos a curt termini

Atenent els resultats i considerant que no hi ha canvis significatius entre les respostes d'abans de la pandèmia i posteriors, tots els qüestionaris obtinguts en els dos períodes s'han integrat en una única mostra que s'analitza conjuntament.

1.2

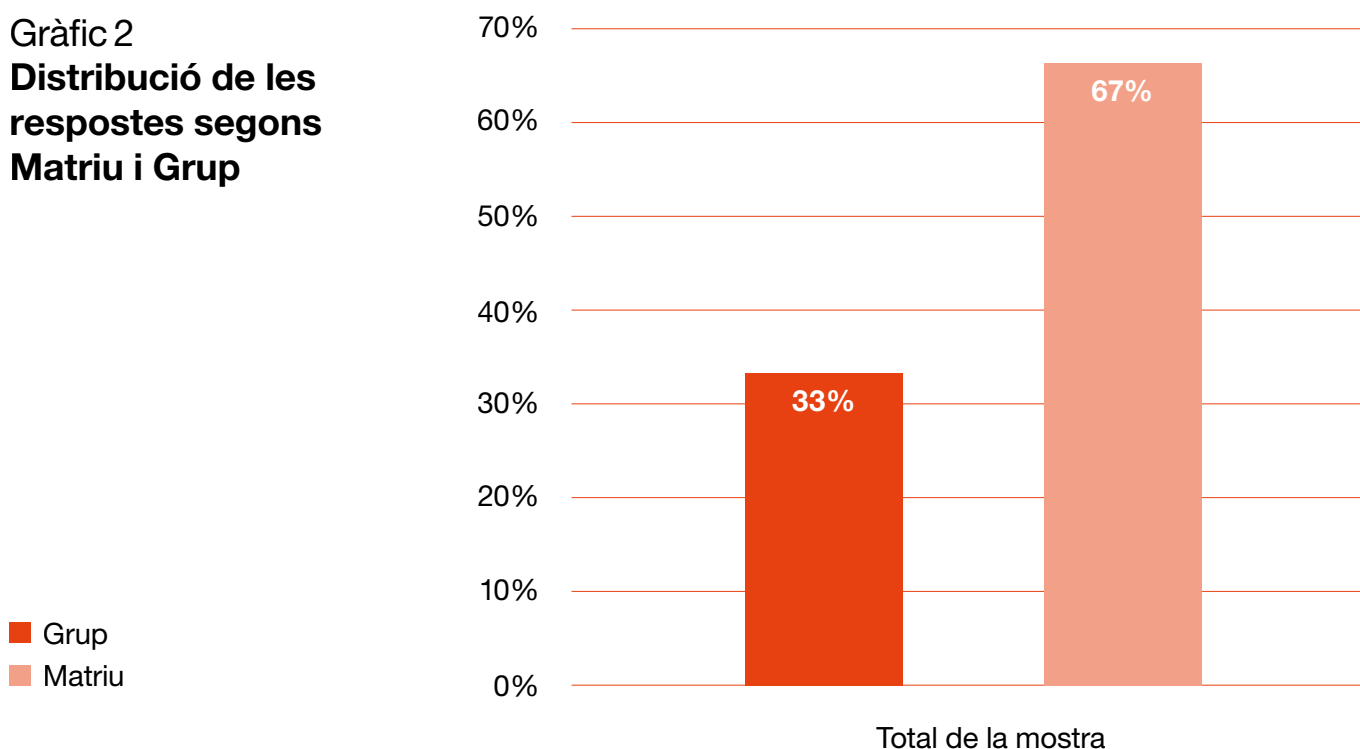
Composició de les empreses de la mostra

Pregunta:
Les respostes de l'enquesta corresponen a l'empresa matriu o grup?

El número total d'empreses recollides en la mostra és de 184 que, sobre el total de 33.783 empreses de més de 10 persones treballadores censades a Catalunya el 2019, dóna uns resultats amb un nivell de confiança del 95% i un marge d'error del 7%.

De totes les 184 empreses que han contestat el qüestionari, un 67% correspon a empreses matriu i un 33% a empreses filials d'un grup més gran.

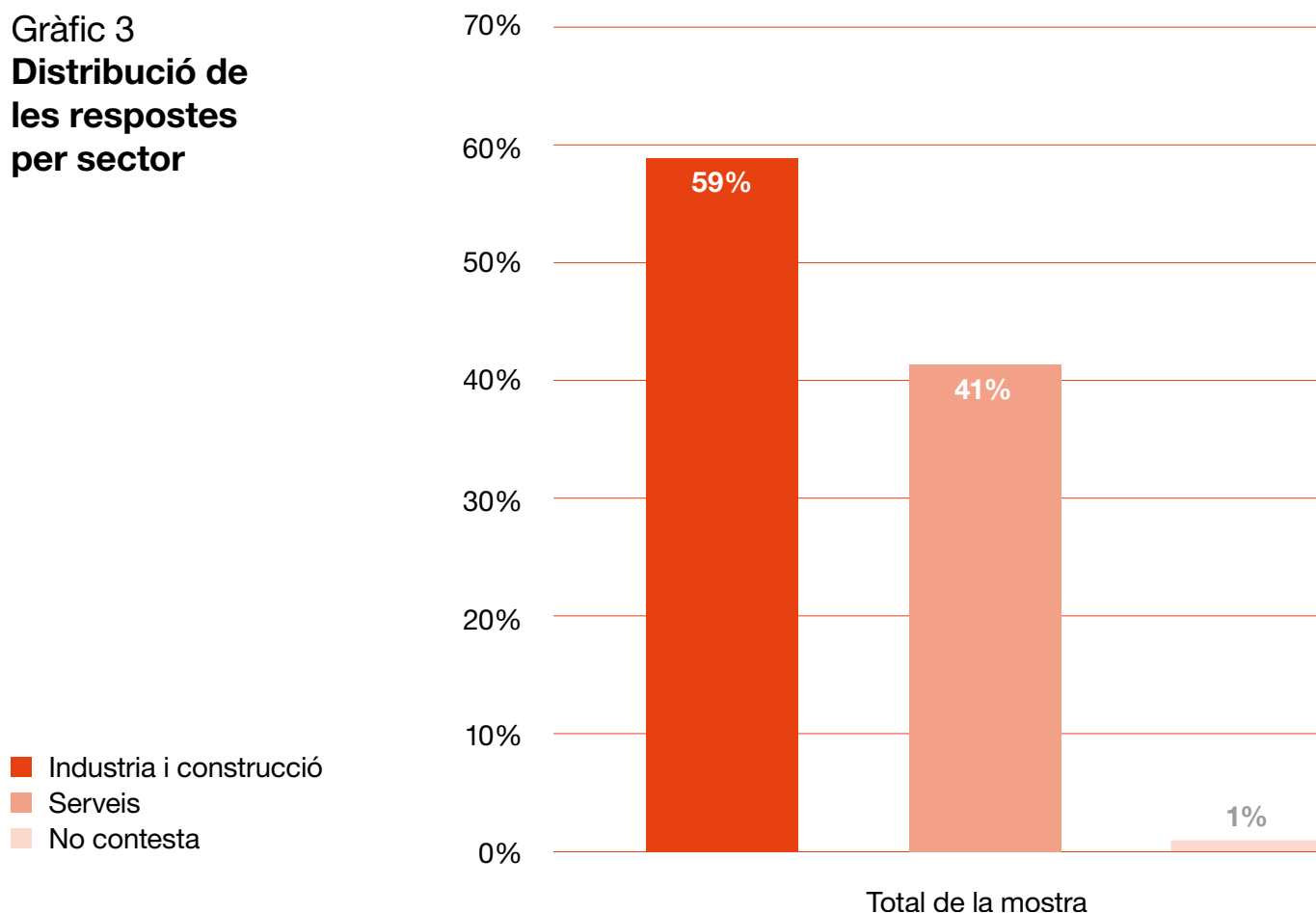
Gràfic 2
Distribució de les respostes segons Matriu i Grup

Pregunta:
A quin sector pertany la seva empresa?

Respecte el sector d'activitat, el 59% de la mostra són empreses industrials i de la construcció, i un 41% són empreses de serveis. Atès que l'any 2019 en el conjunt de l'economia catalana les empreses dels sectors industrial i de la construcció representen un 30% del total d'empreses de més de 10 treballadors, es pot concloure que en les respostes obtingudes a l'enquesta hi ha una sobrerepresentació d'aquests dos sectors en relació al sector serveis.

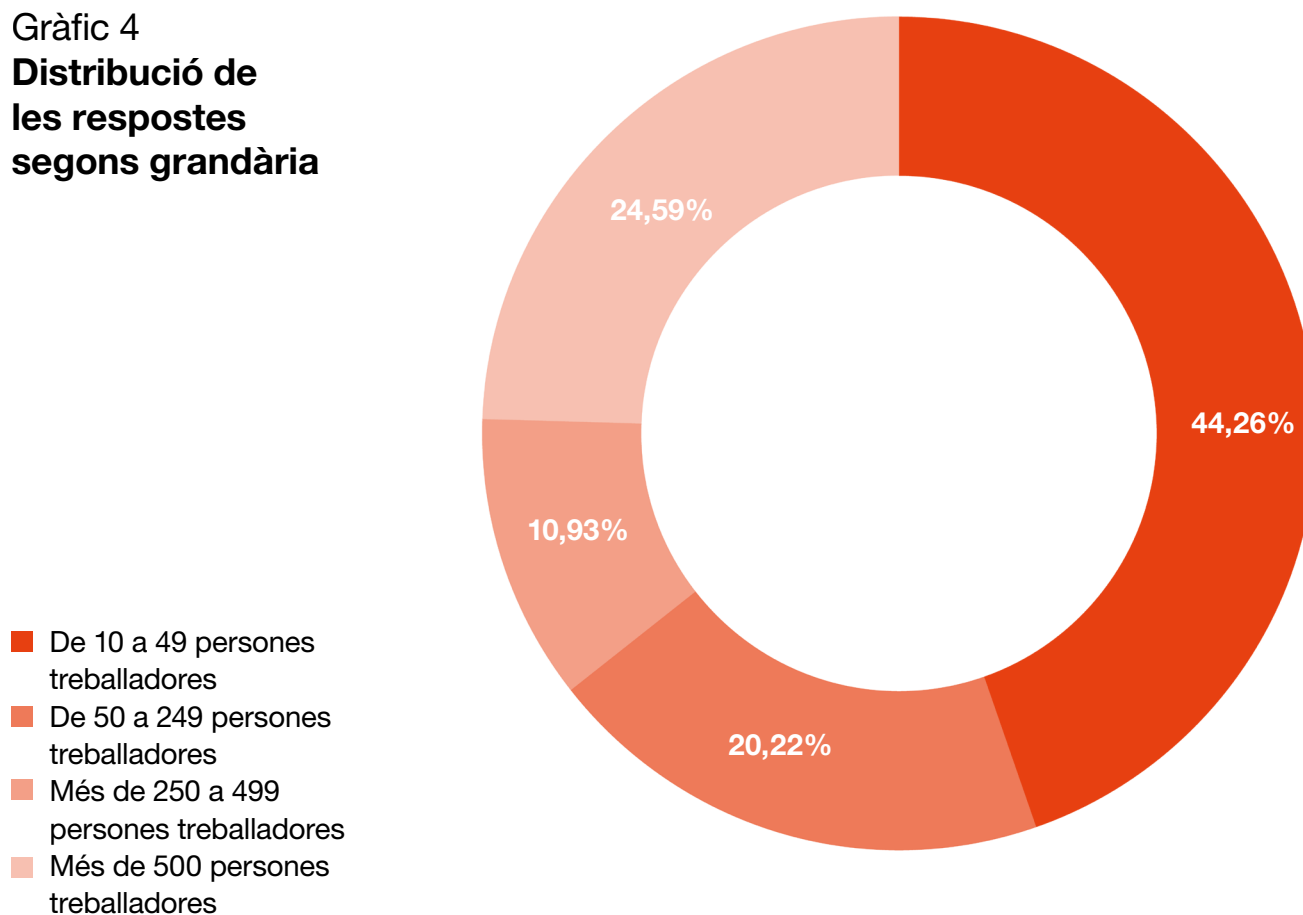
Gràfic 3
Distribució de les respostes per sector

Pregunta:
Nombre de persones treballadores en conjunt a l'empresa o grup

De manera anàloga, s'ha produït una major resposta de les empreses més grans. Gairebé una quarta part de les empreses de la mostra tenen més de 500 treballadors/es i el 35% tenen més de 250, mentre que aquest darrer grup representa al conjunt català només un 7% de les empreses amb més de 10 persones treballadores. Per tant, es pot considerar que hi ha una certa sobrerepresentació de les empreses grans.

Gràfic 4
Distribució de les respostes segons grandària

2

Resultats
principals

Com perceben les empreses què és l'economia circular

1.

Les empreses que han respòs a l'enquesta, consideren que tenen un coneixement mig-alt sobre el concepte d'economia circular (*veure gràfic 6*).

Si bé no existeix una resposta unànime en relació al que les empreses entenen per economia circular, la majoria d'empreses enquestades relacionen el concepte d'economia circular amb la reducció de residus, la reutilització i l'extensió de vida i el reciclatge (*veure gràfic 7*).

Hi ha un gran interès per rebre més i millor informació en relació a l'economia circular (*veure gràfic 26*).

2.

En general es considera, i especialment a les empreses més grans, que la transició a l'economia circular és urgent (*veure gràfic 8*).

Hi ha una forta relació entre la visió d'urgència i la incorporació de l'economia circular a l'estratègia de creixement de l'empresa (*veure gràfics 8 i 10*).

3.

Els motius més importants per transicionar cap a l'economia circular són la reducció dels riscos ambientals i la dependència de materials, i la reputació corporativa. Es dóna més importància a aquests factors que a altres elements com per exemple la reducció de costos (*veure gràfic 11*).

Iniciatives més rellevants en la implantació de l'economia circular

1.

La dimensió de l'empresa té força influència a l'hora d'impulsar iniciatives en economia circular, de manera que les empreses més grans semblen més actives. En general, les empreses que han respòs l'enquesta indiquen que les iniciatives d'economia circular que han dut a terme s'han centrat en el reciclatge, en la millora de l'eficiència de l'ús dels recursos i en la seva recuperació (*veure gràfic 13*).

Per contra, les iniciatives vinculades a l'ecodisseny i a la servitització es consideren més difícils d'assolir (*veure gràfics 14 i 24*).

2.

Igualment les empreses, especialment les més grans, vinculen el progrés en l'economia circular amb la millora de l'eficiència de processos dins de la cadena de subministrament. Aquest fet posa èmfasi en la necessària col·laboració amb els proveïdors i els clients (*veure gràfic 14*).

3.

L'aplicació de mètriques per avaluar l'impacte dins l'empresa de les seves pròpies iniciatives en economia circular és un tema amb un fort espai de millora, especialment a les empreses petites que no tenen prou integrada l'economia circular en l'estratègia de l'empresa (*veure gràfics 15 i 16*).

Barreres a superar i estímuls per avançar

1.

A la mostra de respostes obtinguda no s'identifica una posició clara sobre quines són les principals barreres per avançar cap a una economia circular. En general, semblaria que les principals barreres detectades són la disponibilitat de material reciclat de qualitat i la dificultat de recuperar materials per al reciclatge. Per contra, es considera que la percepció de risc empresarial i les dificultats per part dels accionistes no són barreres que impedeixin avançar cap a l'economia circular (*veure gràfics 20 i 21*).

2.

Entre les empreses enquestades hi ha una forta convicció que per transitar cap a una economia circular calen inversions (*veure gràfic 29*).

La majoria de les empreses de la mostra ja han realitzat inversions en aquest sentit, i pràcticament la meitat d'aquestes iniciatives han obtingut ajudes (*veure gràfics 30, 31 i 32*).

Tot i així, hi ha un gran marge per millorar el coneixement de les empreses sobre els ajuts disponibles i altres eines per avançar cap a l'economia circular (*gràfics 26, 27 i 28*).

3.

D'acord amb les empreses enquestades, el sistema financer és sensible als temes d'economia circular i es considera que, en general, aquest fet ajuda a la obtenció de finançament (*veure gràfic 33*).

3

Detalls de
resultats

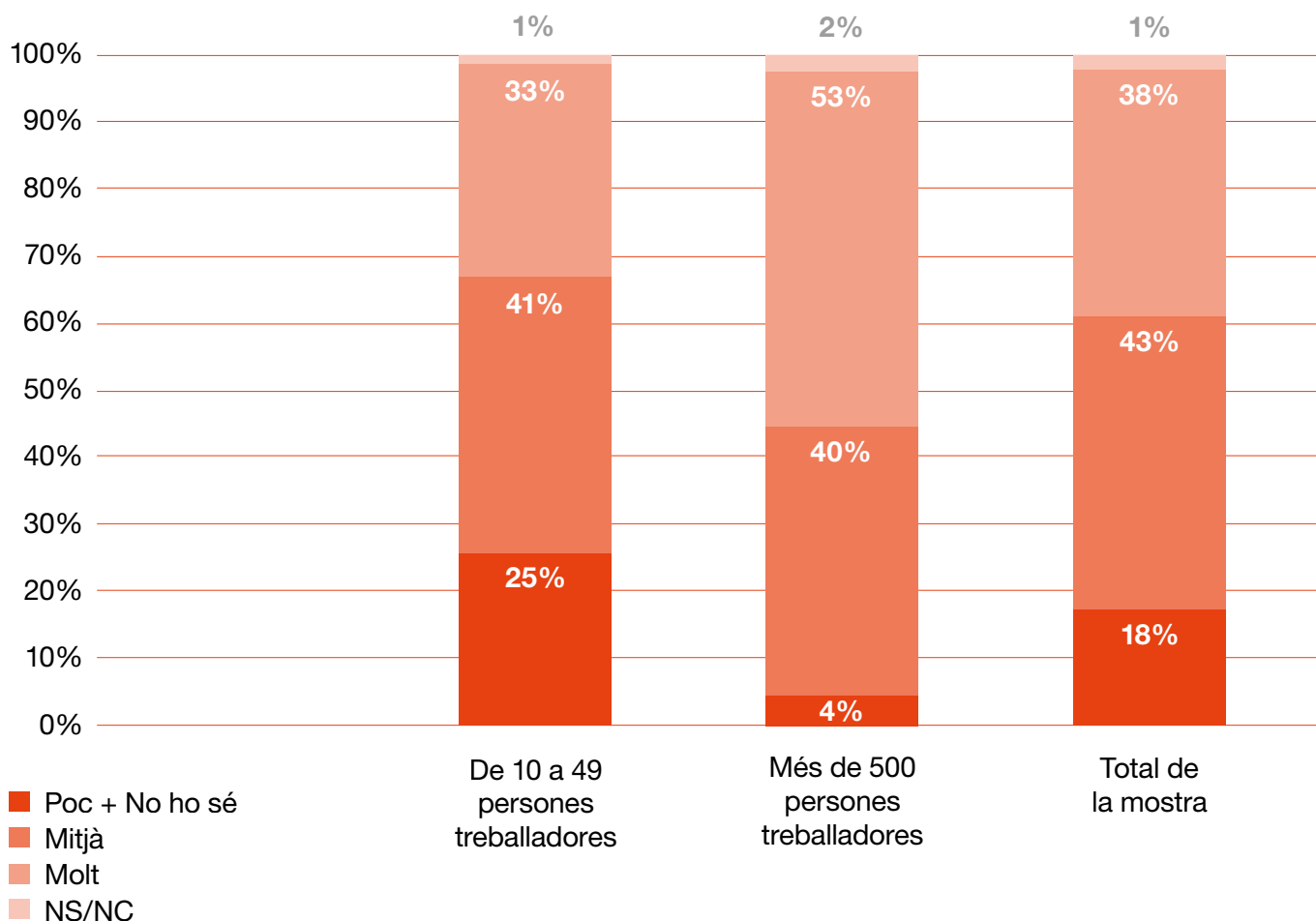
3.1

Bloc 1: Valoració de la importància de l'economia circular

Pregunta:
Quin grau de coneixement creu que té sobre l'economia circular?

Gràfic 5
Grau de coneixement de l'economia circular segons grandària

En general i pel conjunt de les respostes de la mostra, les empreses consideren que tenen un coneixement significatiu del concepte d'economia circular, assolint el 80% de la mostra si es sumen les que tenen un coneixement mitjà o alt. Tot i que, com s'ha dit, la dimensió de la mostra no aconsella la segmentació, sí s'aprecien certs trets que amb la deguda prevenció estadística mereixen atenció. En els dos grups extrems de grandària d'empresa, mesurada en nombre de treballadors/es, s'observen diferències d'interès.

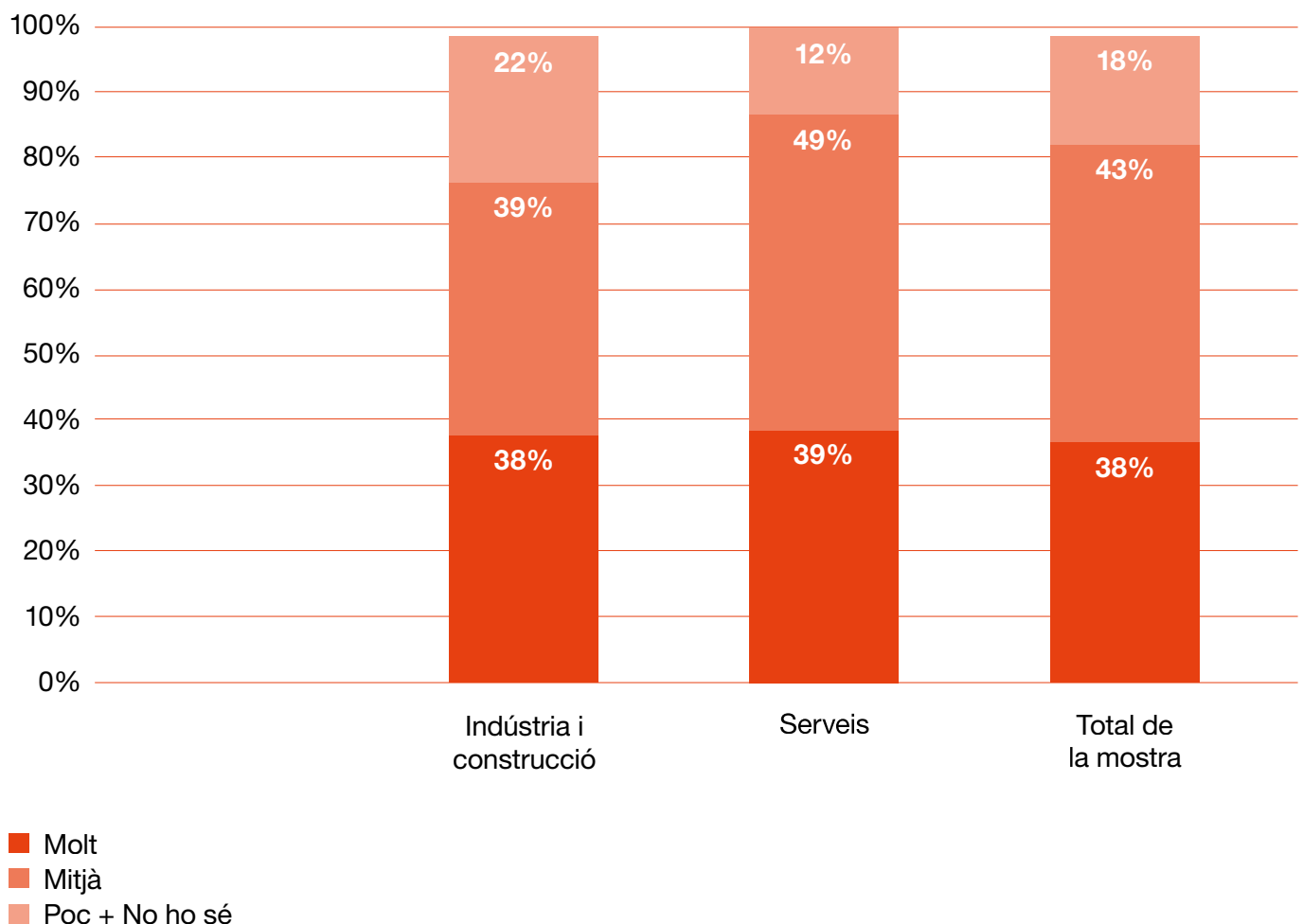
Pregunta:
Quin grau de coneixement creu que té sobre l'economia circular?

Gràfic 6
Grau de coneixement de l'economia circular segons sector

Així, mentre que el 93% de les empreses de més de 500 treballador/es manifesta tenir un coneixement mitjà o alt, per les empreses de 10 i 50 treballadors/es la resposta baixa al 74%. A més, aquesta diferència es deu a que a les empreses més grans, el 53% respon que té un coneixement alt, vint punts per sobre de la resposta en el grup d'empreses més petites.

Quan s'analitzen les respostes segons els sectors econòmics, s'observa que tant el grup de la indústria-construcció com el dels serveis mostren majoritàriament un coneixement mitjà de l'economia circular, tot i que el sector de serveis està 10 punts per sobre.

No obstant aquesta percepció empresarial sobre el seu nivell de coneixement de l'economia circular, a les respostes a la pregunta específica sobre la definició del què és economia circular s'introdueixen matisos.

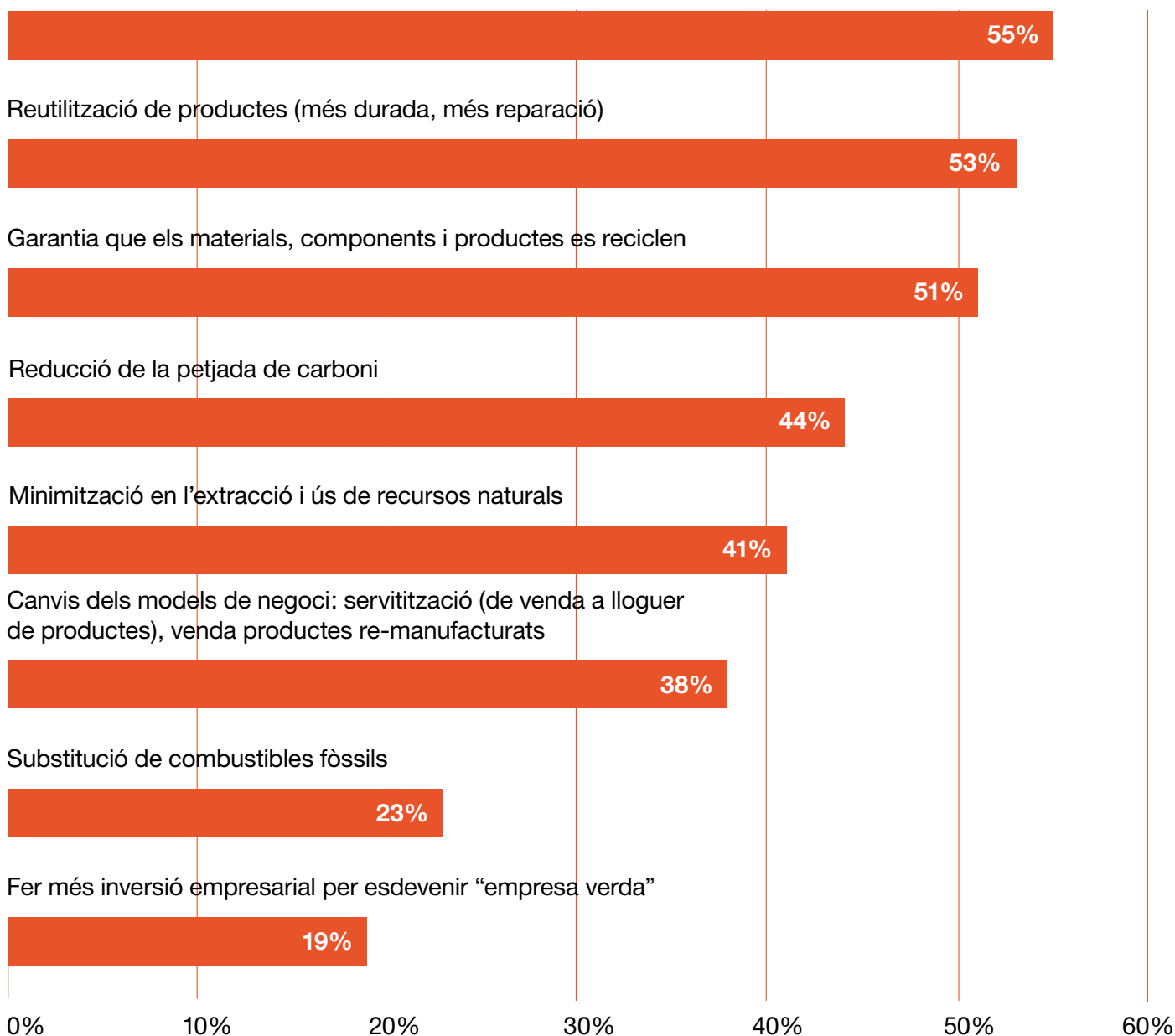

Pregunta:
Quina de les opcions següents descriu millor per a vosté el concepte d'economia circular?

En primer lloc, cap de les opcions presentades rep una resposta unànime dels enquestats/des. La reducció de residus, la reutilització de productes i el reciclatge són les opcions que generen més consens, i concentren entre el 51% i el 55% de les respostes. La reducció de la petjada de carboni, la minimització en l'extracció i ús de recursos naturals i els canvis en els models de negoci se situen a continuació, i obtenen entre un 44% i un 38% de les respostes. La substitució dels combustibles fòssils i l'interès per esdevenir "empresa verda" són, de lluny, les opcions menys esmentades.

Gràfic 7
Millor descripció del concepte d'economia circular

Reducció de residus

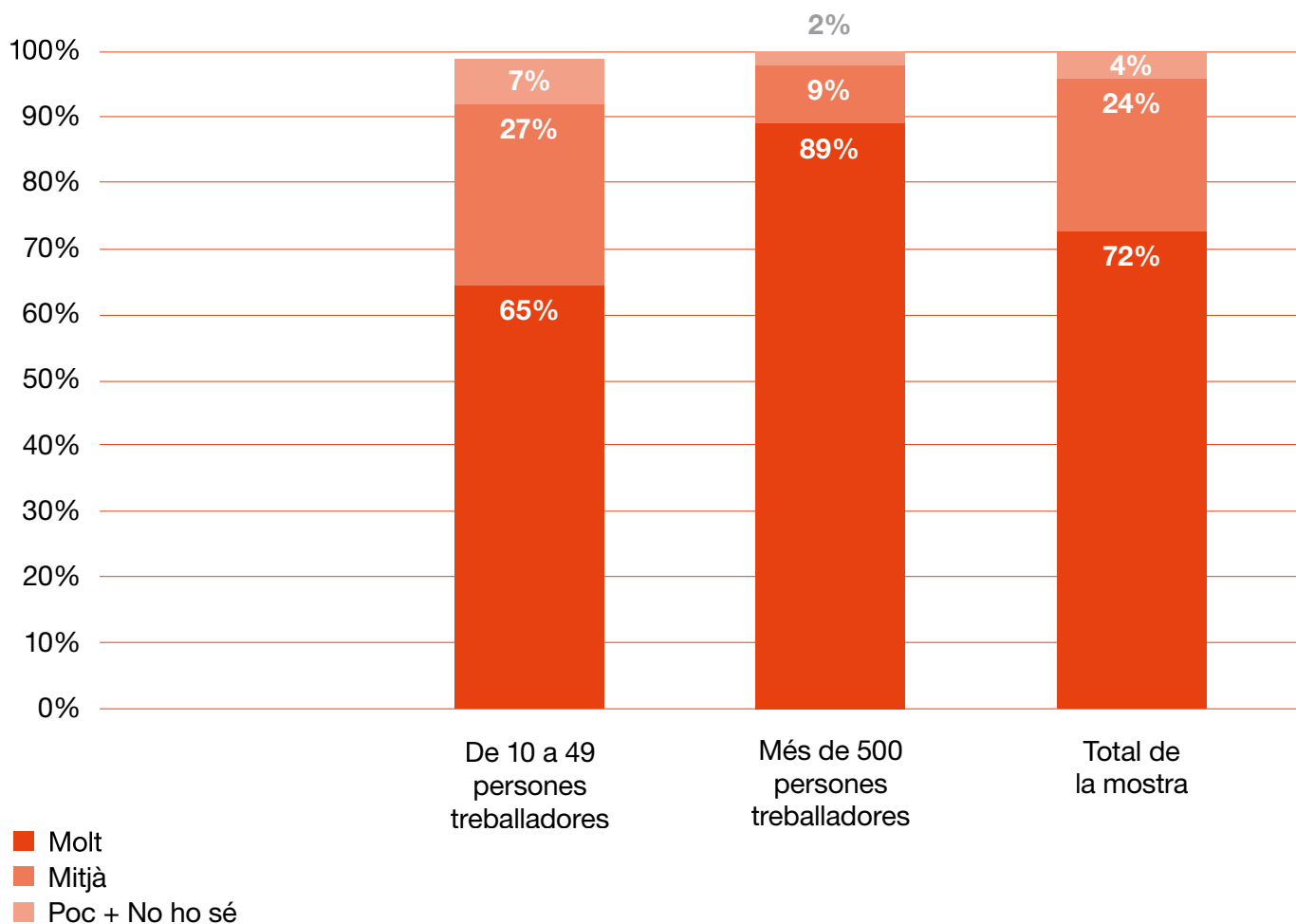

Pregunta:
Com d'urgent
considera realitzar
la transició cap a
l'economia circular?

A remarcar que el posicionament de l'opció de *servitització* (canvi de venda de productes a venda del seu servei) pren tanta rellevància en el conjunt mostral perquè les empreses del sector serveis l'assenyalen en un 57% dels casos, en contrast amb el sector industrial i de construcció que ho fa només en un 25%.

Així mateix, la sensibilitat de les empreses respecte la necessitat d'incorporar un model circular sembla elevada en vistes als resultats obtinguts. Concretament, gairebé tres quartes parts de les empreses enquestades creuen que la transició cap a l'economia circular és urgent. De nou la grandària empresarial esdevé un factor important: mentre que el 90% de les empreses més grans de 500 treballador/es considera molt urgent la transició, les empreses de 10 a 50 treballador/es rebaixen la resposta en el grau d'urgència en 24 punts.

Gràfic 8
Urgència de realitzar
la transició cap a
l'economia circular
segons grandària

Bloc 2: Com d'important és per a la seva empresa?

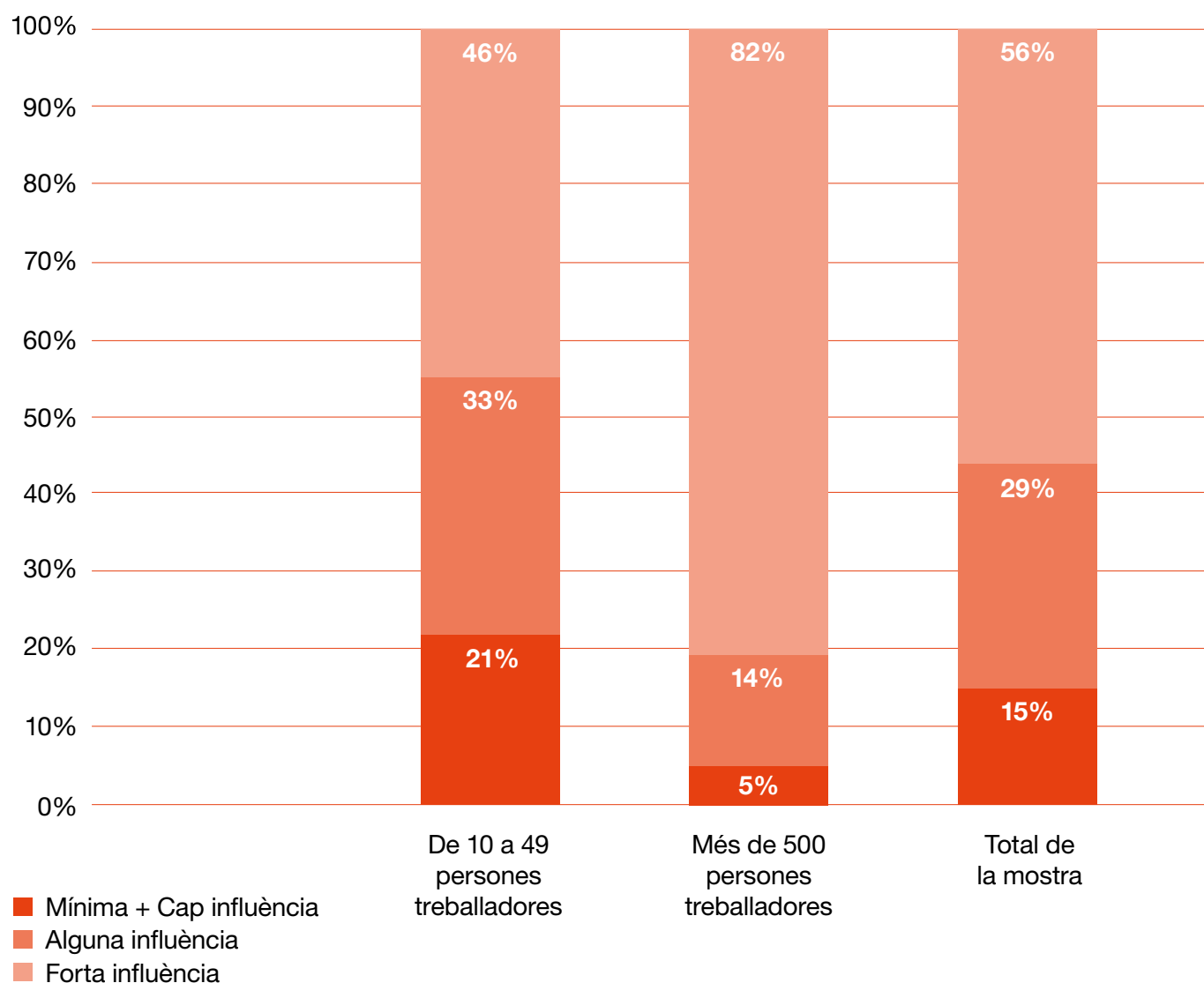
Passant de la urgència global a la realitat individual, es pregunta sobre la incidència de l'economia circular en l'estratègia de la pròpia empresa. Més de la meitat de les empreses responen que l'economia circular té una forta influència en la seva estratègia de creixement i només un 15% responen que la influència és mínima o nul·la. En aquest cas la grandària és el factor determinant de la diferència en la resposta de les empreses, mentre que no es manifesta variació entre les respostes de les empreses industrials-construcció i les empreses de serveis.

Així doncs, si poc menys de la meitat de les empreses més petites responen que la influència de l'economia circular a l'estratègia és molt forta, per a les empreses més grans de 500 treballadors/es el posicionament és contundent: un 82% del total creu que l'economia circular té forta influència en la definició estratègica.

Resulta oportú ressaltar, especialment cara al seguiment de l'evolució en un futur, que un 21% de les empreses entre 10 i 50 treballadors/es encara avui consideren que per a la seva estratègia futura l'economia circular té mínima o cap influència.

Pregunta:
Quin nivell d'influència té l'economia circular en l'estratègia de creixement futur de l'empresa?

Gràfic 9
Influència de l'economia circular en l'estratègia de creixement futur segons grandària

Resulta interessant contrastar la resposta a aquesta pregunta amb la de percepció d'urgència general de la transició cap el model circular, analitzada prèviament. Com calia esperar, hi ha gran coherència entre la percepció d'urgència global i la influència en l'estratègia empresarial.

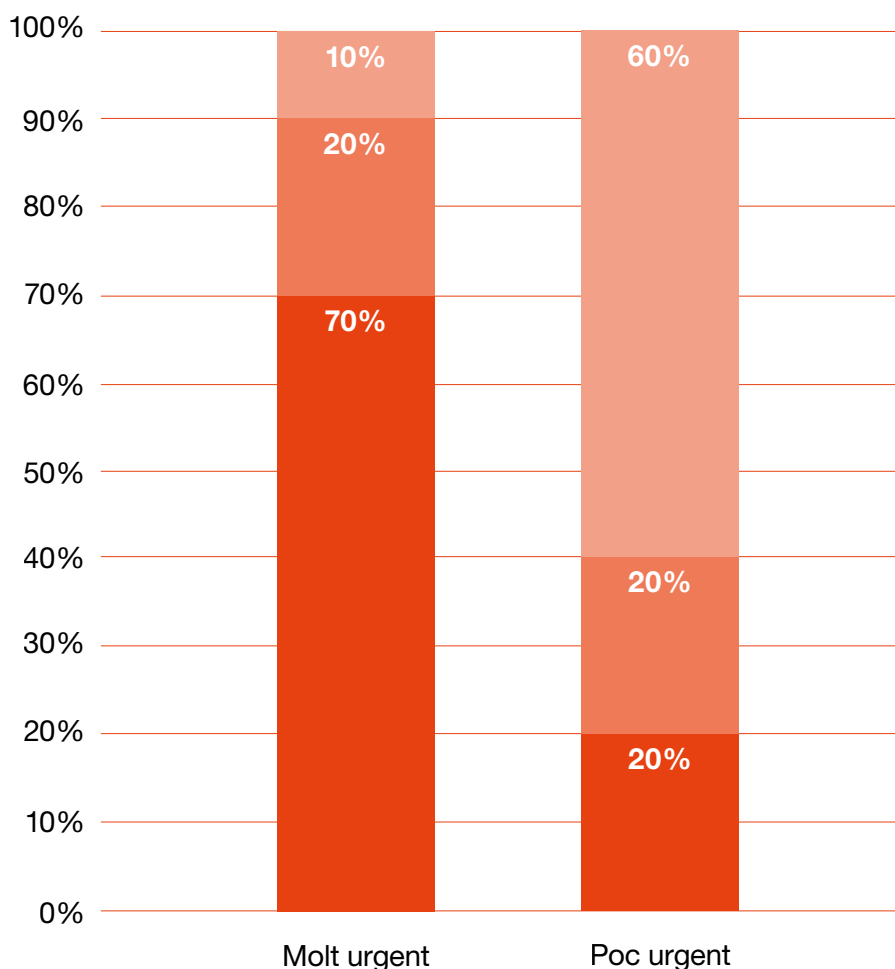
Pregunta:
Com d'urgent considera realitzar la transició cap a l'economia circular? Quin nivell d'influència té l'economia circular en l'estratègia de creixement futur de l'empresa?

De les empreses que consideren la transició molt urgent, un 70% també responen que aquesta urgència té gran influència a l'empresa. Recíprocament, de les empreses que entenen que la transició és poc urgent, un 60% entenen que té poca o cap influència a la seva estratègia.

Hi ha també un 10% d'empreses que consideren la transició urgent i que no creuen que els hi afecti a ells. D'altra banda contrasta observar que un 40% de les empreses que no veuen urgent la transició consideren a parts iguals que l'economia circular té alguna influència o forta influència en la pròpia empresa.

Gràfic 10
Relació entre la urgència global de la transició i la influència en l'estratègia de l'empresa

- Forta influència
- Alguna influència
- Mínima + Cap influència

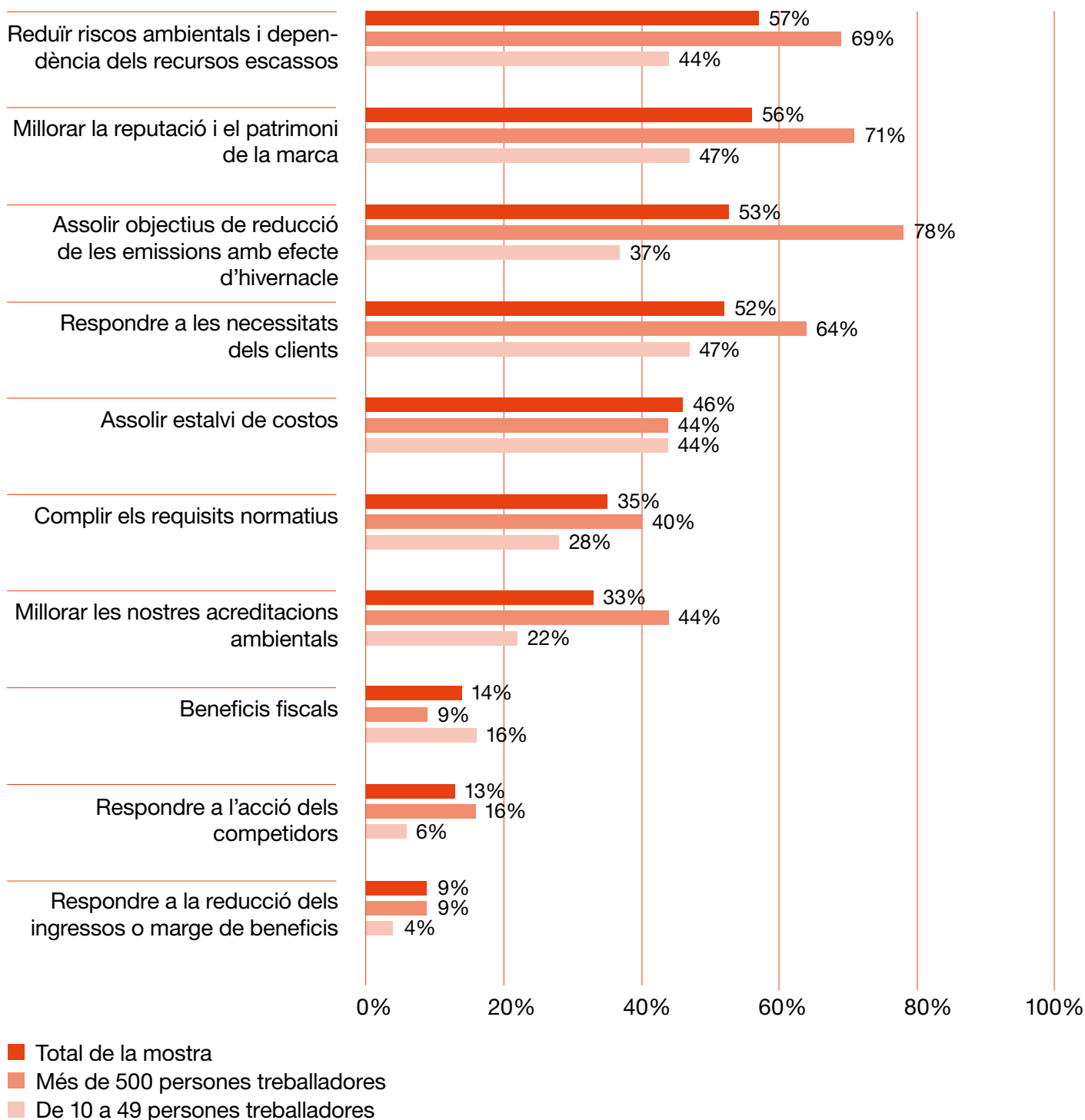
Pel que fa als factors que condicionen la transformació, es pot veure pel conjunt mostral que la reducció de riscos ambientals i la dependència dels recursos, seguit de molt a prop de la millora de la reputació i dels objectius de canvi climàtic i la demanda dels clients, es situen en primeres posicions, amb més del 50% de les respostes.

En un segon bloc, es situa l'objectiu de reducció de costos, amb un 46%, i el compliment de la normativa i la millora de les acreditacions, amb un 35% i 33%, respectivament. A les darreres posicions, les empreses situen la cerca de beneficis fiscals, la resposta davant competidors i la cerca de més ingressos o marge, tots ells amb proporcions entre el 14% i el 9% de les respostes.

Per grandària de l'empresa no s'observen a grans trets canvis rellevants en l'ordenació de les motivacions. No obstant això, sí que resulta interessant remarcar que en les motivacions vinculades a objectius ambientals, de reputació i d'exigència del mercat, les proporcions de resposta es distancien força entre les empreses més grans i les més petites. Per contra, en tots els aspectes vinculats a resultats econòmics no s'aprecien canvis rellevants entre els dos grups.

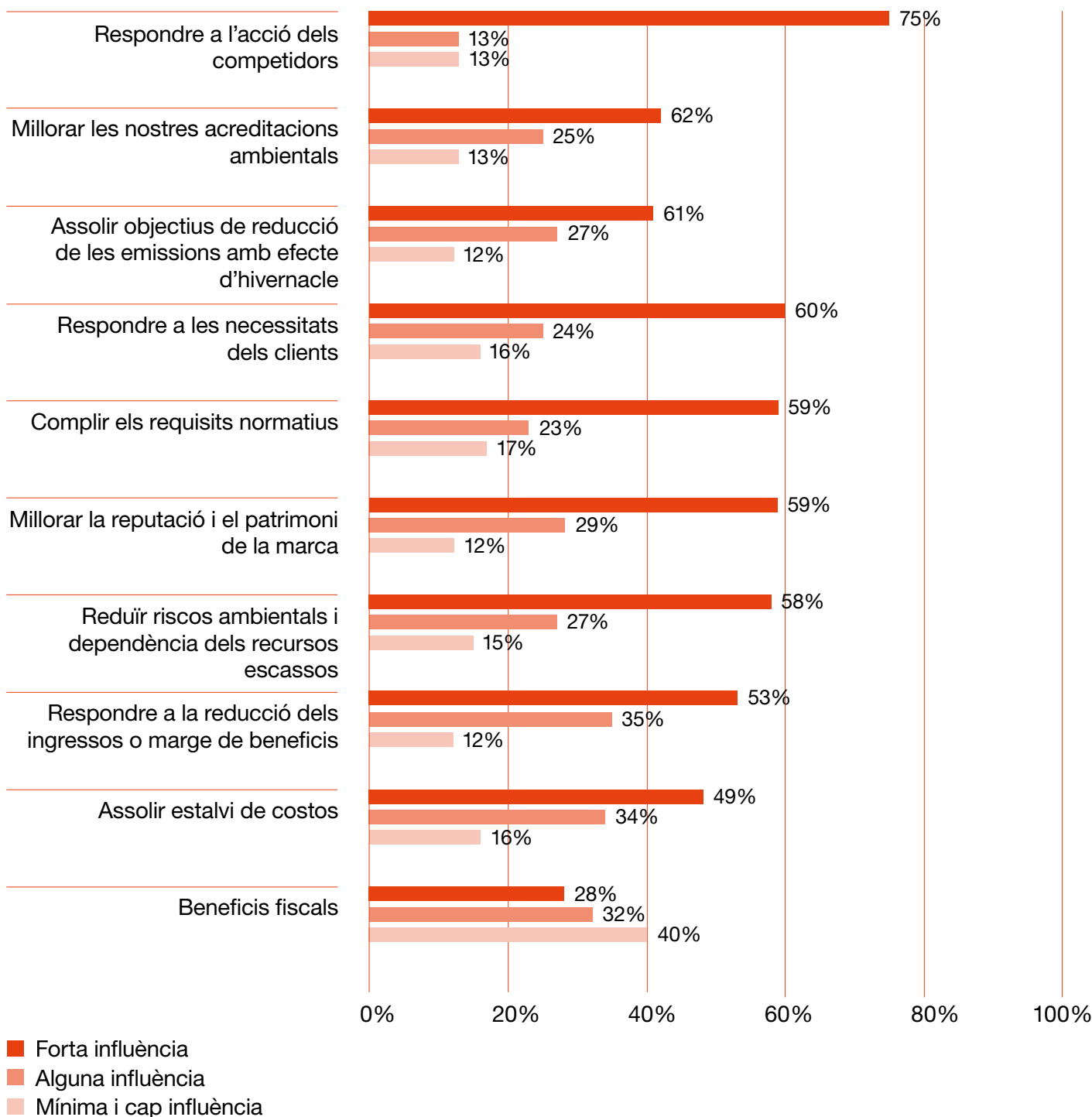
Pregunta:
Quines serien les motivacions més importants per a la seva empresa per a dur a terme iniciatives relacionades amb aspectes circulars dins la cadena de producció?

Gràfic 11
Motivacions més importants per la implantació de l'economia circular segons grandària

Pregunta:
Quines serien les motivacions més importants per a la seva empresa per a dur a terme iniciatives relacionades amb aspectes circulars dins la cadena de producció?

Gràfic 12
Motivacions més importants per la implantació de l'economia circular segons la seva importància a l'estratègia de l'empresa

El tractament conjunt de la importància estratègica de l'economia circular i de les motivacions per l'economia circular aporta trets d'interès per l'anàlisi. Com calia esperar, en general les empreses en les que l'economia circular té forta influència en l'estratègia tenen major pes en totes les motivacions, però despunten dos resultats que mereixen atenció. D'una banda, pel que fa a la motivació vinculada a la pressió dels competidors, el grup d'empreses en el que hi ha forta influència de l'economia circular a l'estratègia té un pes notablement superior, concentrant 75% de les respostes. D'altra banda, pel que fa a la motivació relativa als beneficis fiscals, són les empreses amb mínima o cap influència de l'economia circular en la seva estratègia les que tenen una relativa major proporció, acumulant un 40% de les respostes.

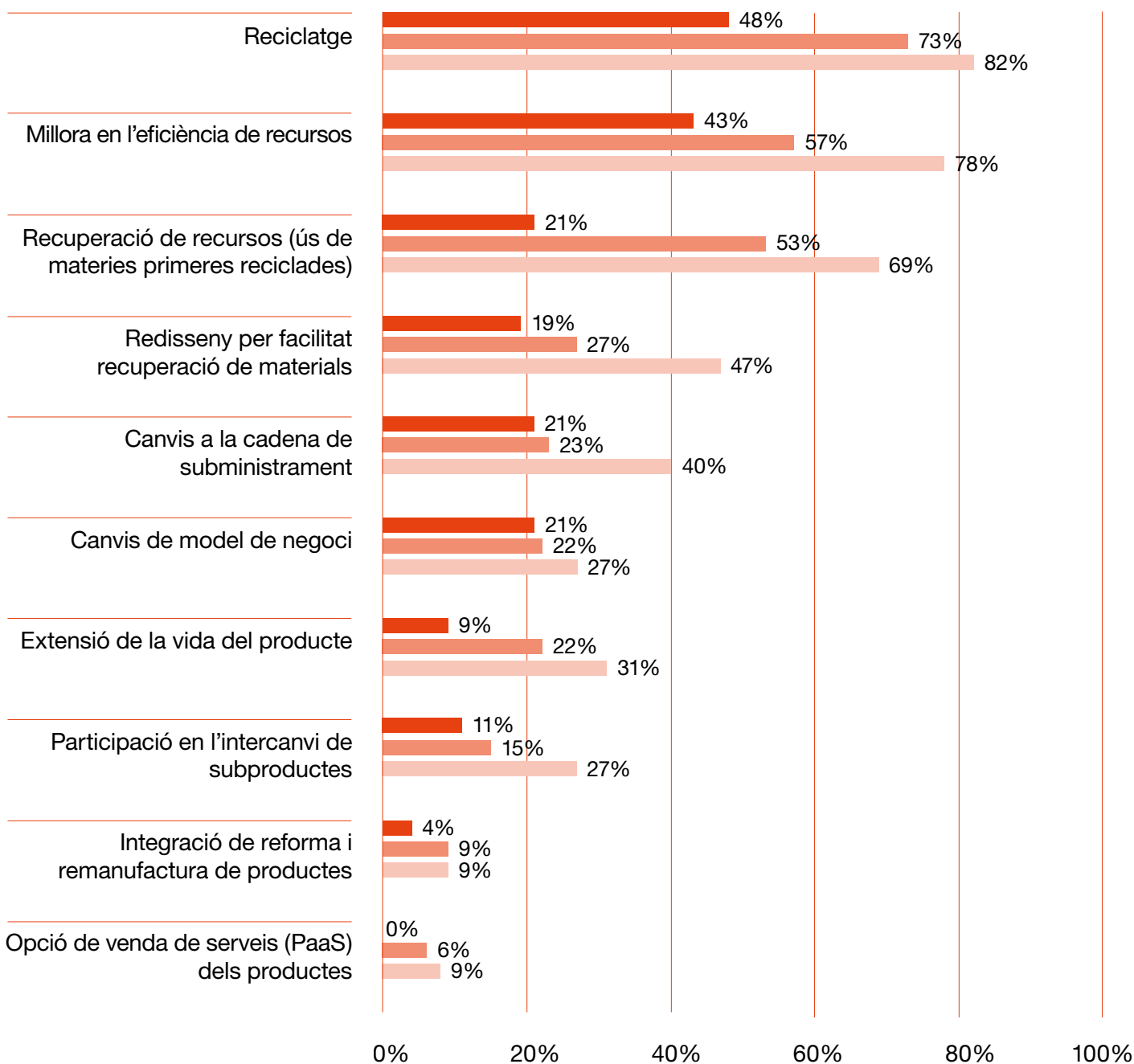
Bloc 3: Avenços realitzats o planificats

El qüestionari inclou la pregunta sobre les iniciatives recents de l'empresa vinculades a algun aspecte de l'economia circular. El resultat deixa veure que, principalment i a molta distància de la resta, apareix el reciclatge de residus, amb més del 70% de les empreses, seguit de la millora de l'eficiència i la recuperació de residus, per sobre del 50%. A certa distància, es situen el redisseny (eco-disseny), els canvis en la cadena de proveïment, canvis en el model de negoci i en l'extensió de la vida del producte, amb percentatges d'empreses entre el 22% i 27%. Per últim, es pot incorporar un tercer grup d'iniciatives com l'intercanvi de subproductes (simbiosi industrial), la reforma o remanufactura de productes i finalment la incorporació de venda de serveis (*servitització*) amb proporcions molt inferiors.

En aquest apartat, la revisió per grandària aporta informació rellevant. El grup d'empreses entre 10 i 50 persones treballadores no arriba al 50% de participació en cap de les iniciatives, tot i que en accions de reciclatge i millora de l'eficiència s'apropa a aquesta xifra. Per a la resta d'opcions, només i com a màxim una de cada cinc empreses indica haver tingut alguna d'aquestes iniciatives. En general, com s'aprecia al gràfic, el grup d'empreses més grans de 500 treballadors/es destaca en incidència a totes les iniciatives, però amb intensitat variada. Per exemple, les empreses més grans tripliquen la resposta de les més petites en la recuperació de recursos; en l'ecodisseny multipliquen per 2,5 la seva incidència i en els canvis en la cadena de subministrament, eficiència i reciclatge gairebé la dupliquen.

Pregunta:
Han portat a terme
a la seva empresa
alguna de les iniciatives
o mesures següents en
els darrers tres anys?

Gràfic 13
Iniciatives vinculades
a l'economia circular
dels darrers tres anys
segons grandària

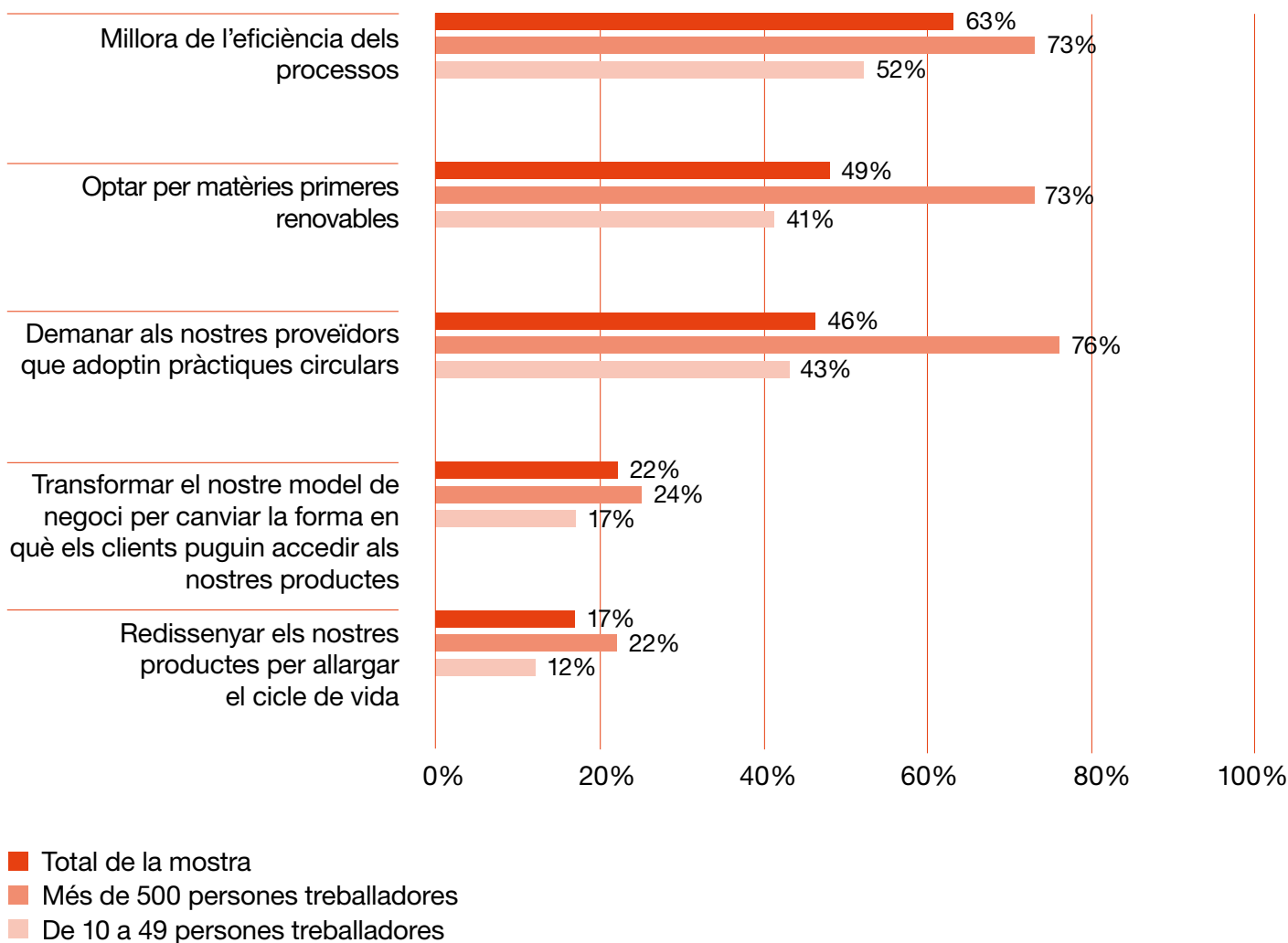

- De 10 a 49 persones treballadores
- Total de la mostra
- Més de 500 persones treballadores

Pregunta:
Quines parts de la cadena de valor de la seva empresa prioritzen o prioritzaran per aplicar pràctiques d'economia circular?

Gràfic 14
Part de la cadena de valor que l'empresa prioritza o prioritzarà segons grandària

Aquests resultats van en consonància amb la visió de l'empresa sobre les parts de la cadena de valor que els hi són prioritàries. La millora en els processos interns i de subministrament ocupen amb molta distància les primeres posicions entre les prioritats de les empreses, en general per tota la mostra, tot i que amb diferents percentatges segons grandària. Dins el grup d'empreses més grans la gran majoria de les empreses (73% o més) remarquen aquests factors mentre que al grup d'empreses més petites, les respostes estan al voltant del 50%. També pel conjunt mostral es fa evident que els canvis més estratègics, de transformació del model de negoci i el redisseny dels productes, se situen a molta distància entre les prioritats més baixes de les empreses. Menys d'una de cada quatre empreses ha optat per aquestes opcions al qüestionari.

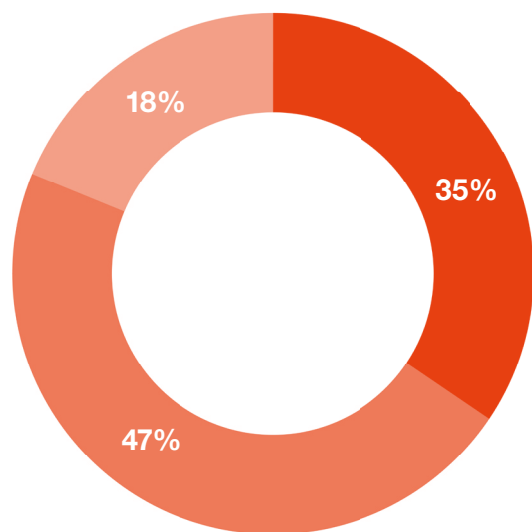

Pregunta:
Han pogut obtenir, o poden estimar, resultats concrets sobre els avenços fets fins al moment en economia circular a la seva empresa?

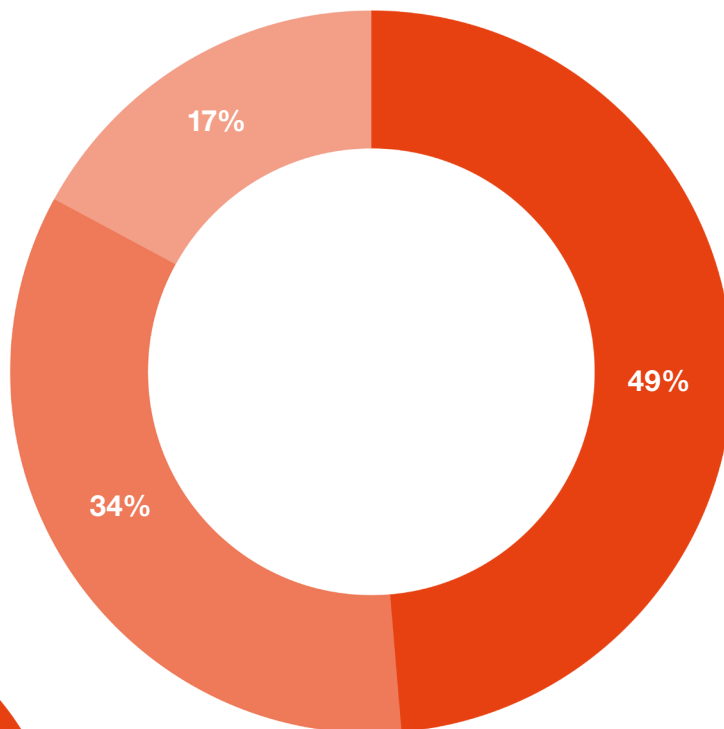
Els canvis a l'empresa envers la millora ambiental no estan encara interioritzats de manera generalitzada en les mètriques empresarials. Aproximadament la meitat de les empreses de la mostra responen afirmativament sobre si poden estimar aquestes transformacions. La carència és més marcada en el grup d'empreses més petites on la resposta és del 35%, la meitat que a les empreses de més de 500 treballadors/es, on s'arriba al 71%.

Gràfic 15
Distribució de les empreses segons avaluació dels avenços cap a l'economia circular a l'empresa

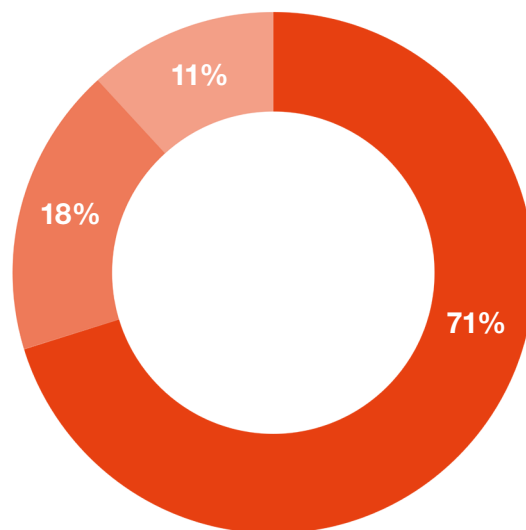
- Si, avaluen o poden fer-ho
- No avaluen o no poden fer-ho
- NS

**De 10 a 49
persones
treballadores**

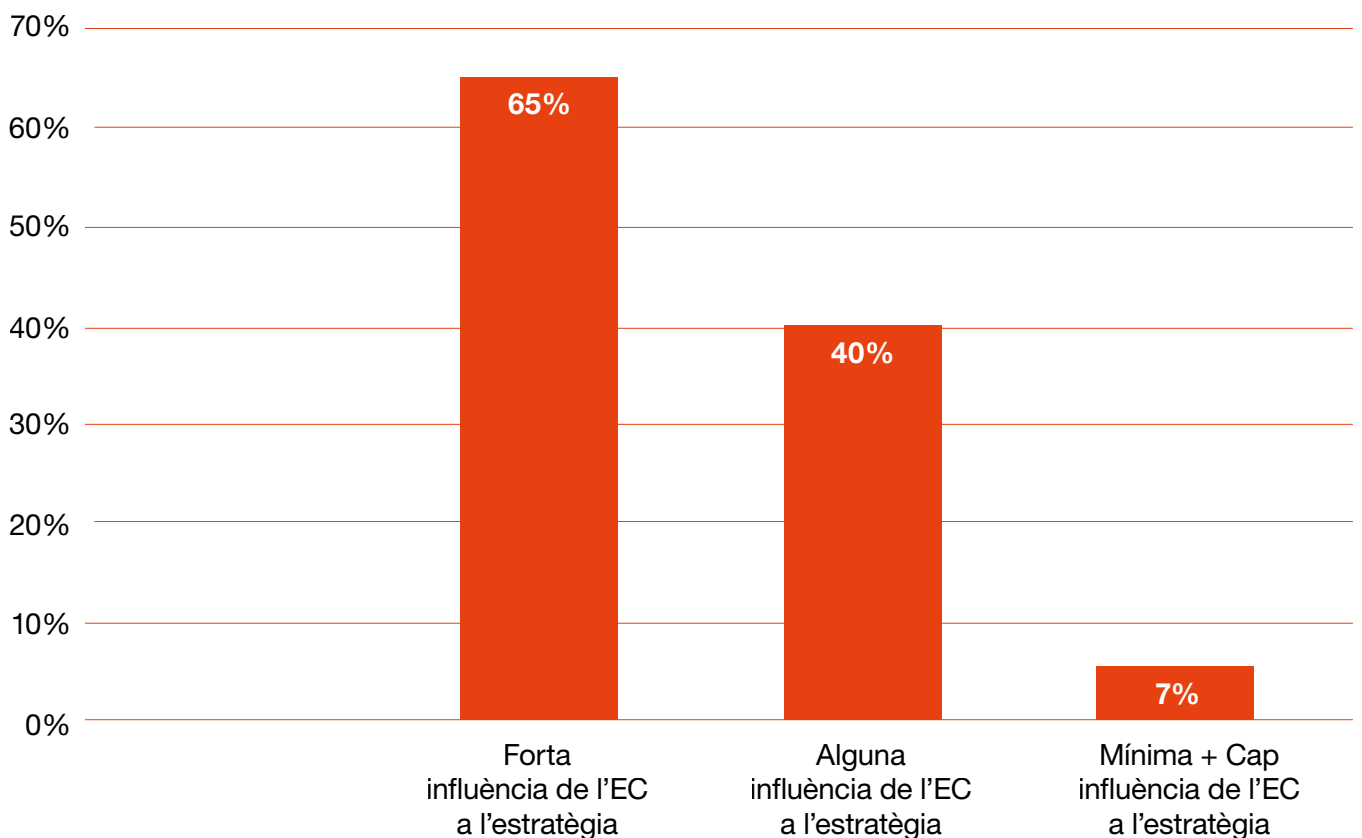
**Més de 500
persones
treballadores**

Pregunta:
Incidència en la valoració dels impactes dels avenços fets fins al moment en economia circular segons la importància de l'EC a l'estratègia empresarial.

Si els resultats a la pregunta sobre l'avaluació dels avenços es segmenta pels grups d'empreses segons la importància que té l'economia circular a la seva estratègia empresarial (apartat 2.2), els resultats semblen coherents. Així, un 65% de les empreses que van respondre que l'economia circular tenia forta influència en la seva estratègia manifesten que realitzen o poden realitzar avaluacions dels impactes de les actuacions. En contrast, només un 7% respon afirmativament a la pregunta quan la incidència de l'economia ambiental a la seva estratègia és mínima o nul·la.

Gràfic 16
Proporció d'empreses que avaluen els avenços ambientals segons la incidència de l'economia ambiental a la seva estratègia

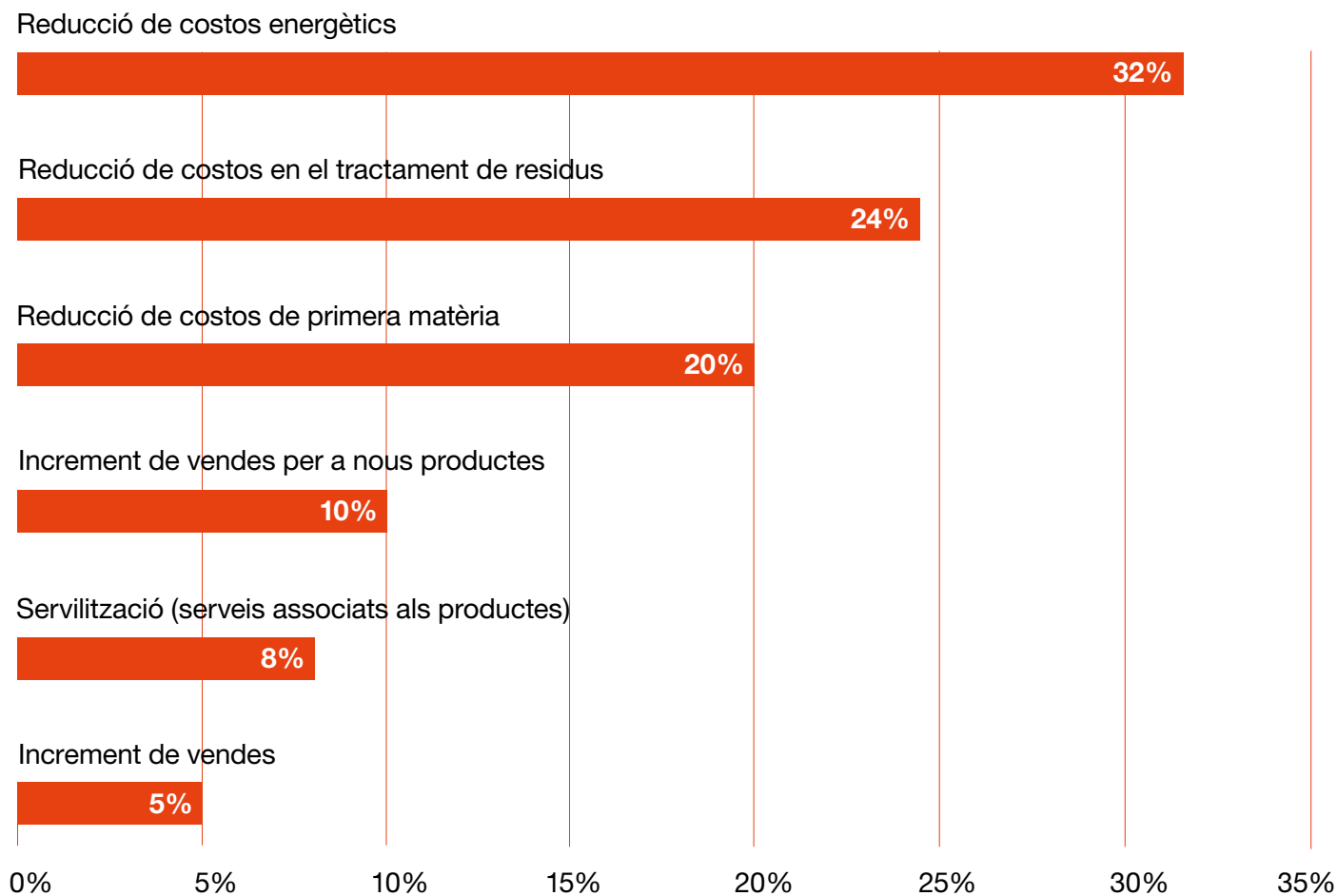

Pregunta:
Han pogut obtenir, o poden estimar, resultats concrets sobre els avenços fets fins al moment en economia circular a la seva empresa?

Entrant en més detall en les categories d'avenços ambientals que les empreses avaluen, es demana la distinció segons corresponguin a impactes de caràcter econòmic, social o ambiental.

Entre les repercussions de tipus econòmic, els impactes més avaluats són els que fan referència a les variacions en costos, amb els costos energètics en primera posició, amb un 32% d'empreses que els mesura, seguits dels costos de tractament de residus, 24% i de matèries primeres, 20%. Després, i a molta distància amb respostes d'un 10% de les empreses o inferiors, s'esmenten altres impactes referits a variacions en ingressos per vendes, sigui de nous productes, de serveis associats o de les vendes en general.

Gràfic 17
Tipus d'Impactes Econòmics avaluats per les empreses

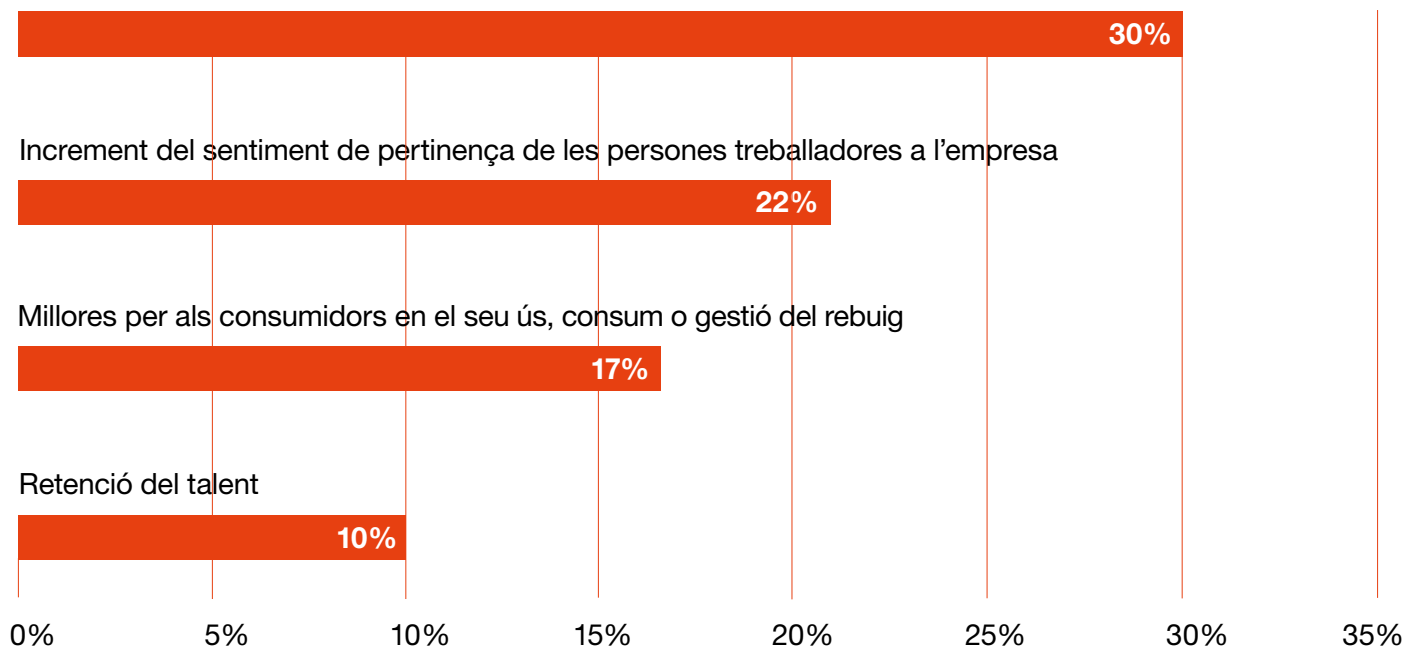

Pregunta:
Han pogut obtenir, o poden estimar, resultats concrets sobre els avenços fets fins al moment en economia circular a la seva empresa?

Quant als impactes de caràcter social, destaca l'interès per avaluar el reconeixement de la marca amb un 30% de les empreses, seguit del sentiment de vinculació dels treballadors/es a l'empresa, amb el 22% i encara que en darrera posició, amb un 10%, l'impacte en la retenció de talent. En una posició intermèdia, un 17% les empreses afirma avaluar les repercussions en les millores pels seus consumidors.

Gràfic 18 Tipus d'Impactes Socials avaluats per les empreses

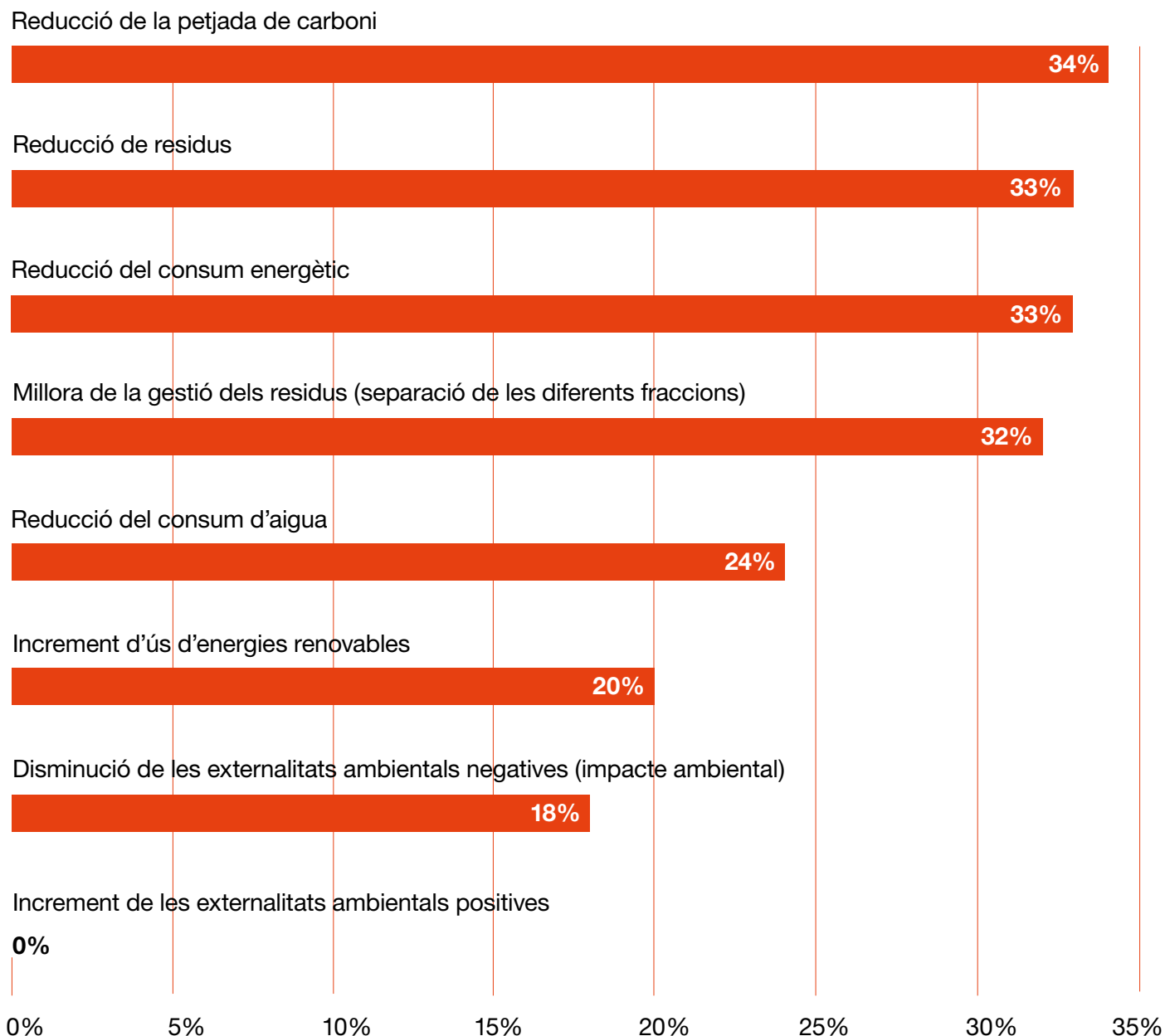
Augment del reconeixement de la marca de l'empresa

Per últim, respecte a l'avaluació de les millores en els impactes ambientals, una tercera part de les empreses afirma avaluar la petjada de carboni, la reducció en la generació i gestió de residus i la reducció del consum energètic, tots ells en proporcions semblants. Les millores en els consums d'aigua, en l'augment del consum de renovables i la reducció d'altres externalitats negatives, mostren proporcions menors d'entre 18% i 24%. No s'ha obtingut cap resposta sobre la valorització de potencials externalitats positives derivades de l'activitat.

Pregunta:
**Han pogut obtenir,
o poden estimar,
resultats concrets
sobre els avenços
fets fins al moment
en economia circular
a la seva empresa?**

Gràfic 19
**Tipus d'Impactes
Ambientals avaluats
per les empreses**

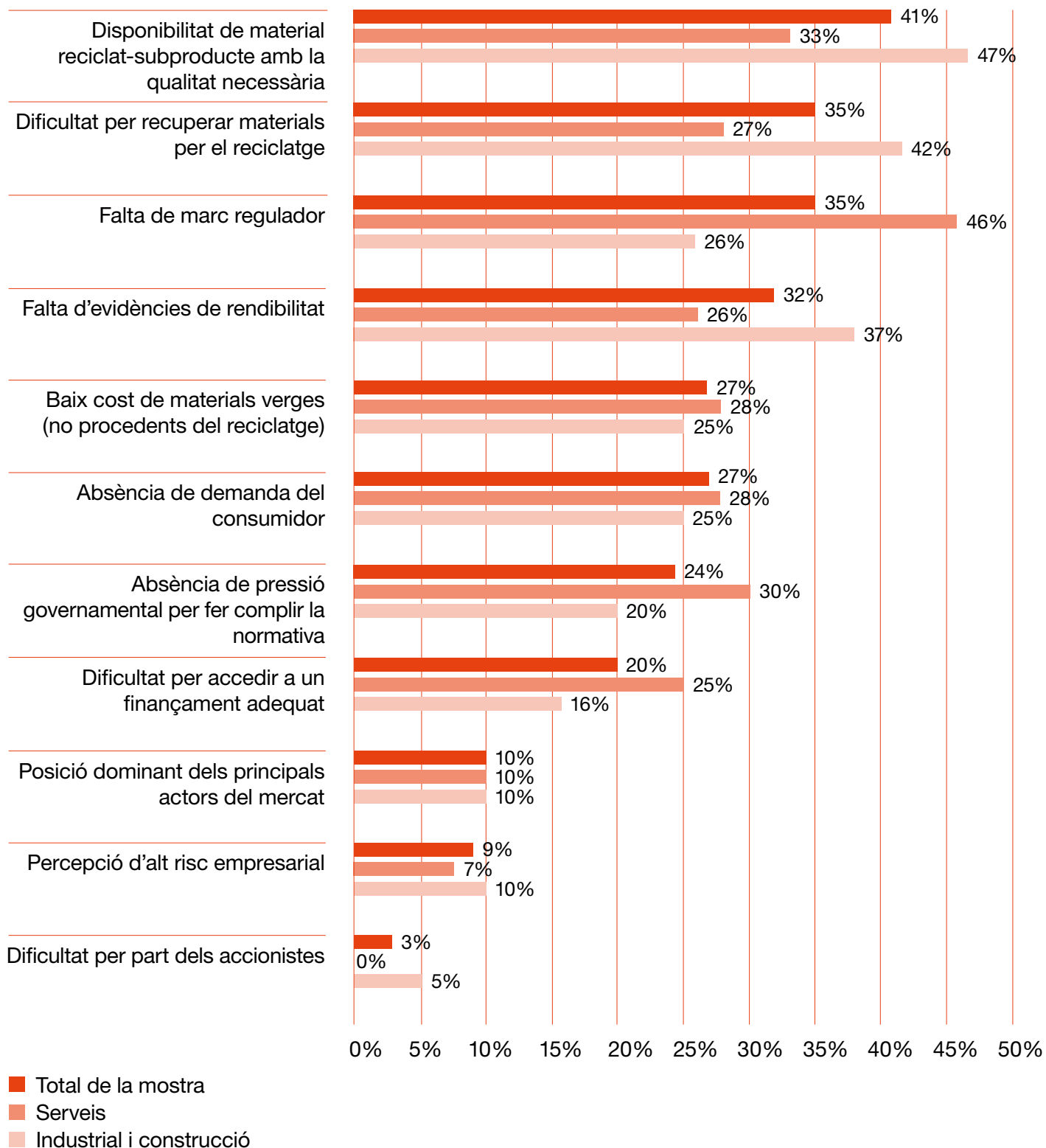
Bloc 4: Barreres per avançar

En relació a les barreres a superar per avançar cap a l'economia circular, val a dir que no hi ha en cap cas percentatges de les opcions que arribin més enllà del 41% de les empreses en conjunt. Aquest màxim correspon a les dificultats d'accés als materials reciclats en condicions adients, que té una resposta significativament més alta al grup de les empreses industrials i de construcció, acumulant un 47% de les respostes. Per sota d'aquest percentatge, apareixen diverses barreres. Entre el 32% i el 35% de les empreses de la mostra indiquen les dificultats de recuperació de materials pel reciclatge, la manca d'un clar marc regulador i la incertesa sobre la rendibilitat, amb resposta diferent quan es segrega la mostra per sectors (indústria-construcció i serveis).

La falta d'un marc regulador és una barrera especialment significativa per a les empreses del sector serveis, amb un 46% de les respostes, 20 punts per sobre del percentatge observat en les empreses industrials i de construcció. Així mateix, dins les barreres legals i administratives, l'absència de pressió governamental pel compliment de la normativa, també sembla ser més important per les empreses del sector serveis, amb un 30% de respostes davant d'un 20% de respostes a les empreses industrials i de la construcció. L'absència de demanda i el baix cost de les matèries verges s'esmenten com barreres pel 27% d'empreses, i amb resultats similars a tots els sectors d'activitat. La insuficient pressió del govern per fer complir la normativa el segueix en importància amb un 24% de respostes.

Pregunta:
Quines són les principals barreres a l'adopció de pràctiques i/o models d'economia circular en la seva empresa?

Gràfic 20
Principals barreres per l'economia circular segons sector

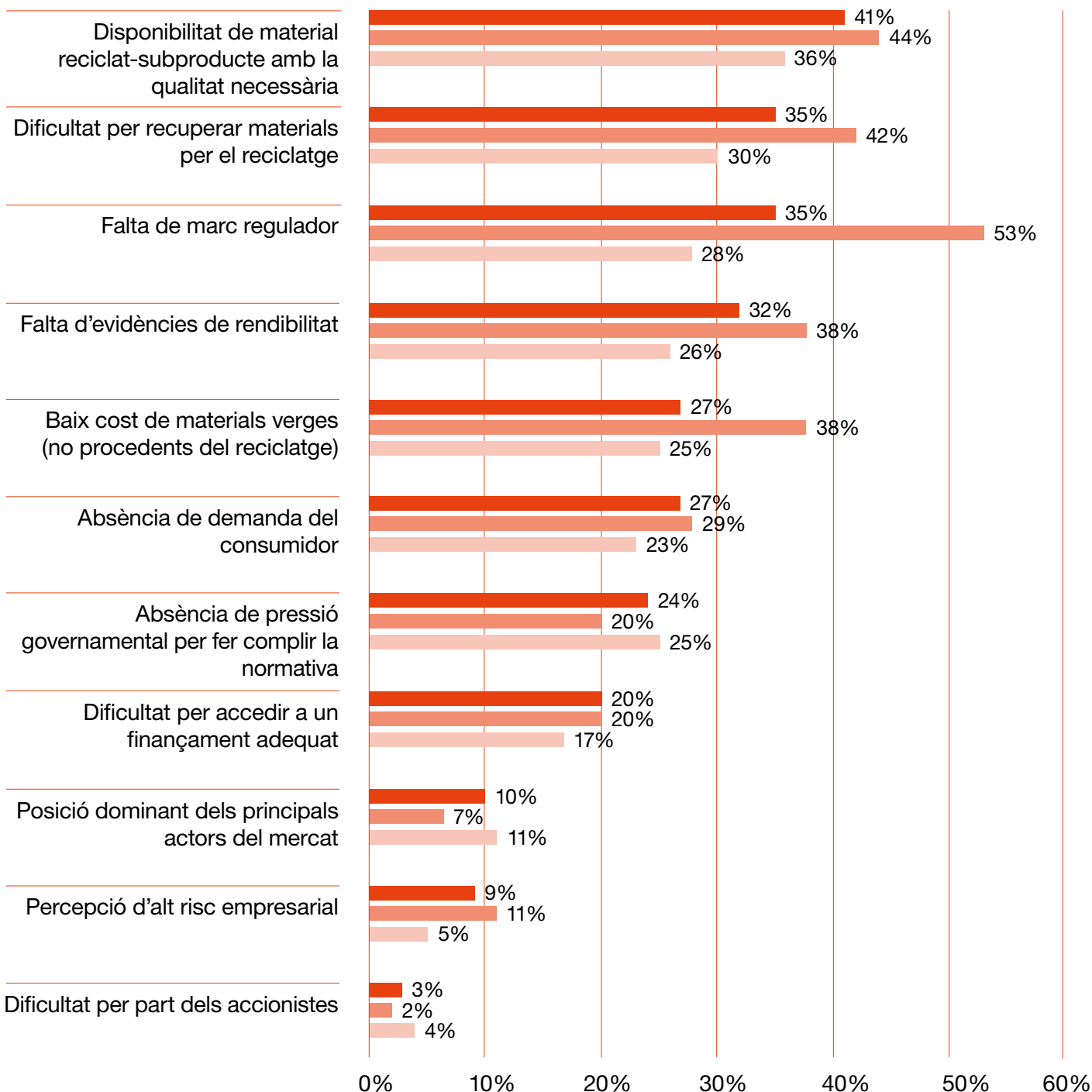
Pregunta:
Quines són les principals barreres a l'adopció de pràctiques i/o models d'economia circular en la seva empresa?

Per grandària, caldria constatar la diferència de respostes entre les empreses més grans i més petites. Especialment destacable és el fet que el 53% de les empreses de més de 500 persones treballadores indiquen la falta d'un marc regulador com factor barrera per a la transformació.

Gràfic 21

Principals barreres per l'economia circular segons grandària

- Total de la mostra
- Més de 500 persones treballadores
- De 10 a 49 persones treballadores

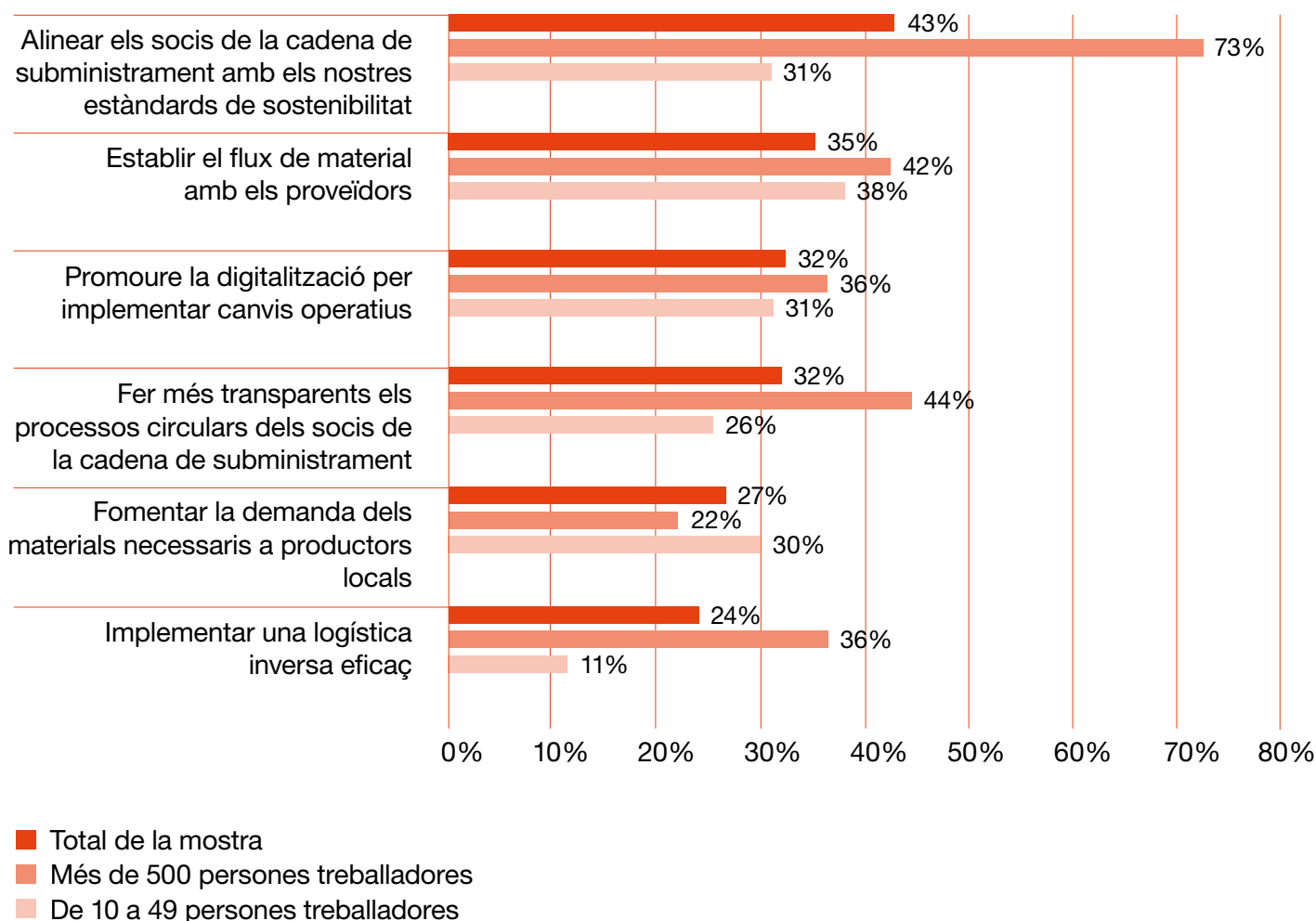

Pregunta:
Quines són les mesures de la cadena de subministrament que més poden contribuir a la transició?

Vinculat a la pregunta sobre barreres, es va demanar als enquestats la seva opinió sobre les diferents alternatives relacionades amb la cadena de subministrament que més podrien contribuir a reforçar la transició cap a una economia circular.

Totes les alternatives proposades reben percentatges de resposta entre un 24%, per la logística inversa, i un 43%, per l'alineament dels socis de la cadena. Aquesta dispersió de respostes sembla indicar que l'actuació a la cadena de subministrament és multifactorial. Ara bé, si s'analitzen les respostes segmentades segons la grandària de l'empresa, s'observa que la forta incidència de l'alineament dels socis de la cadena en els estàndards de la sostenibilitat destaca notablement, amb un 73% de les empreses més grans que l'assenyalen, a molta distància de la resta d'alternatives presentades i també de la resposta que es dona en el grup de les empreses més petites.

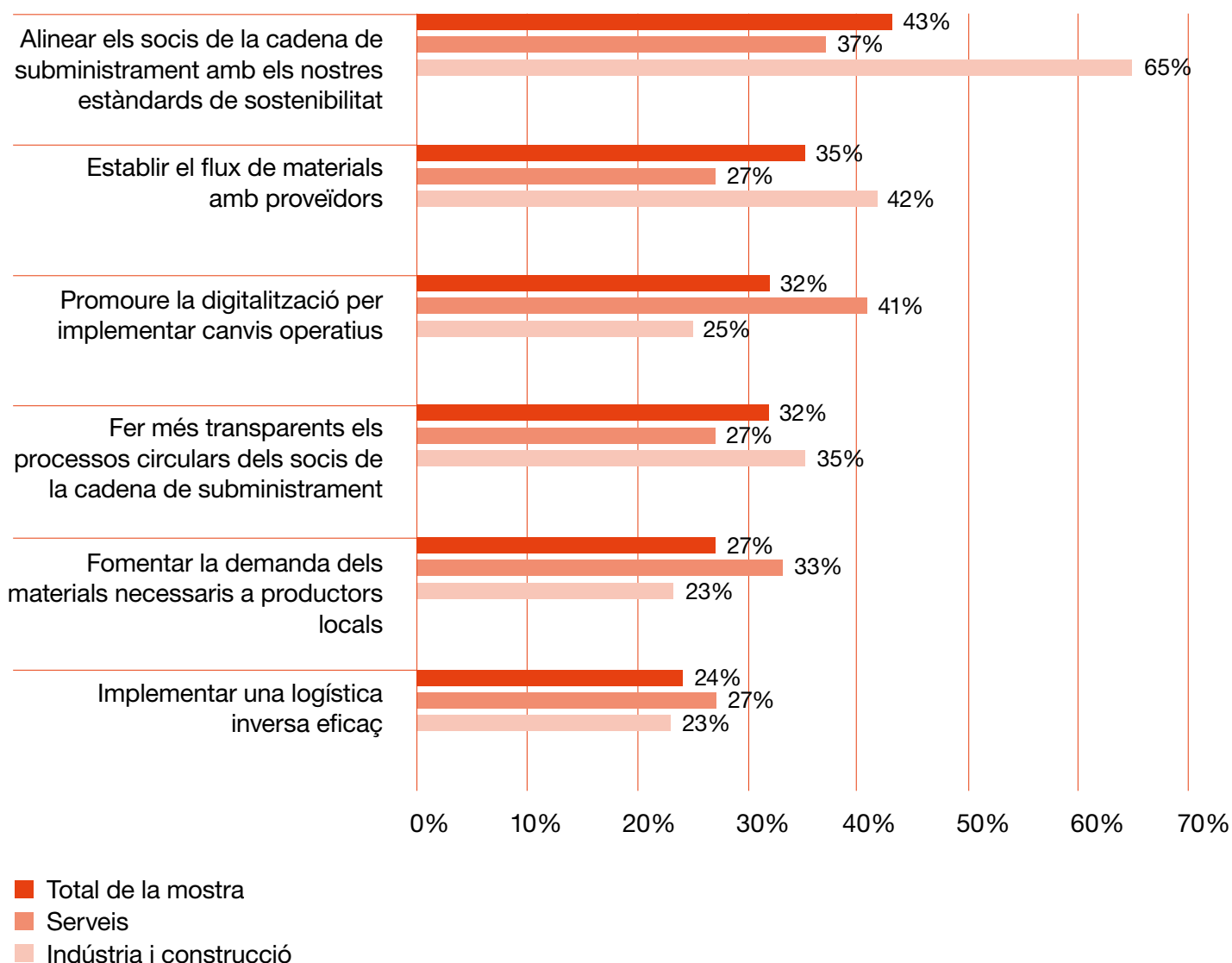
Gràfic 22
Mesures a la cadena de subministrament més importants segons grandària

Pregunta:
Quines són les mesures de la cadena de subministrament que més poden contribuir a la transició per sector econòmic

Gràfic 23
Mesures a la cadena de subministrament més importants segons sector

Analitzades les respostes segons sectors, indústria i construcció d'una banda i sector serveis, d'altra, també apareixen alguns trets diferenciats. L'alineament dels socis de la cadena de subministrament als estàndards comuns apareix significativament com a la més important per les empreses industrials i de construcció, amb el 65% de les respostes, sobre el 37% de respostes en el sector serveis. Per contra, en el grup d'empreses de serveis, la promoció de la digitalització i de la demanda de materials necessaris a productors locals són mesures relativament més importants dins les actuacions de la cadena de subministrament que en les empreses industrials i de la construcció, amb una resposta del 41% i del 33%, respectivament.

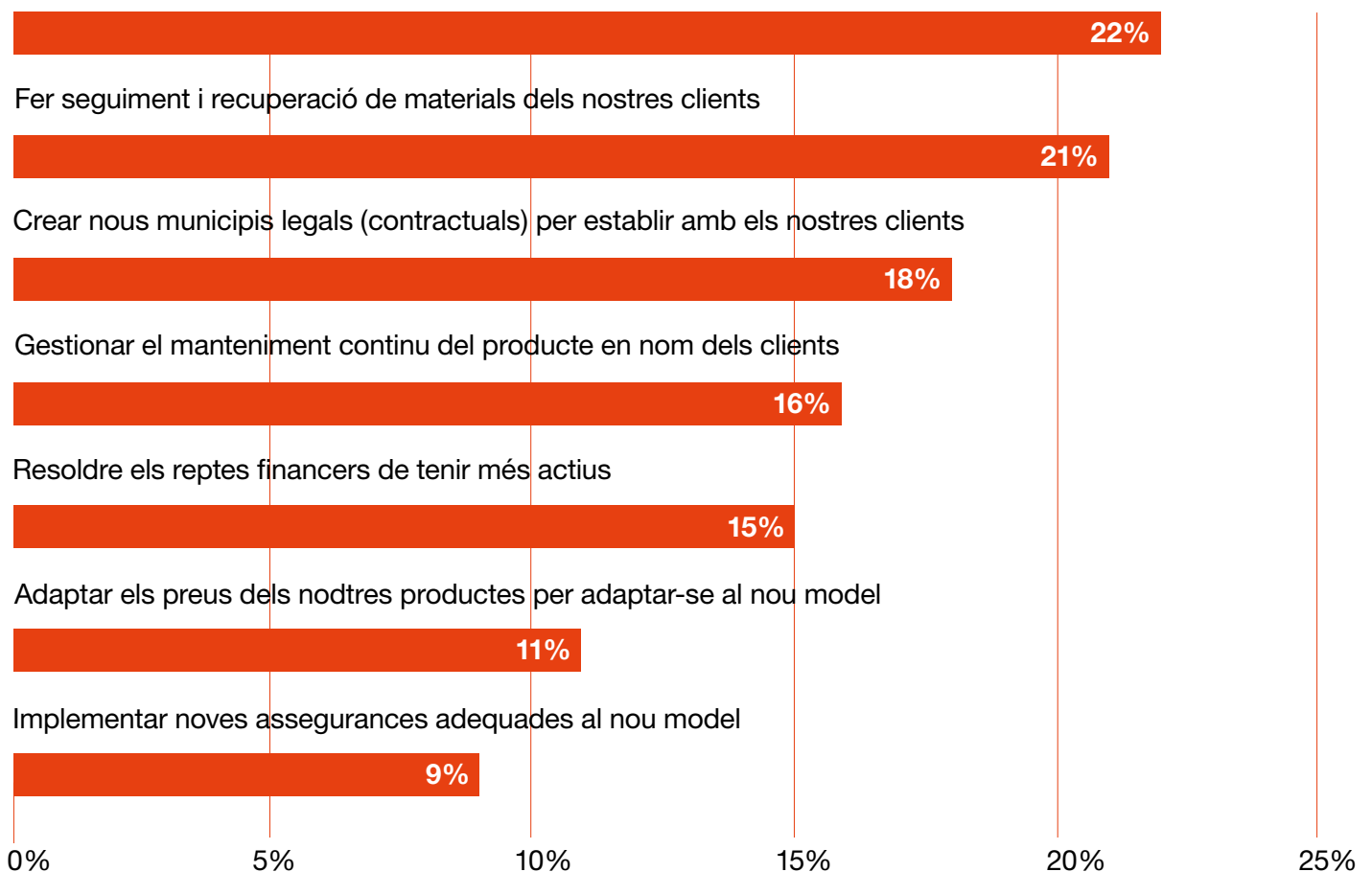
Pregunta:
Si la seva empresa passés d'un model de venda de producte a oferir-lo com a servei, quines de les modificacions serien les més difícils d'aplicar?

Com s'ha vist a apartats previs, la introducció de models de Servitització, és a dir de canvis de model de venda de producte a serveis, ocupava la darrera posició entre les iniciatives portades a terme per les empreses (gràfic 13). A la pregunta relativa a les dificultats per poder incorporar un model de servitització, el 52% de les empreses de la mostra indica que la pregunta no és d'aplicació a la seva empresa. Aquest és un aspecte interessant per seguir-ne l'evolució en futures edicions.

Gràfic 24
Dificultats per passar de vendre productes a vendre serveis (servitització)

Respecte a les principals dificultats a aplicar aquest model, en primeres posicions amb més del 20% de respostes apareixen l'adaptació del model de negoci i el seguiment i recuperació dels materials. Segueixen a aquestes primeres posicions els canvis contractuals, que concentra el 18% de les respostes, seguit de prop de la gestió del manteniment del producte, amb un 16% i dels reptes financers d'augmentar els actius, amb un 15% dels resultats. Finalment, s'esmenten les dificultats derivades de l'adaptació de preus (11%) i la creació d'assegurances adequades (9%).

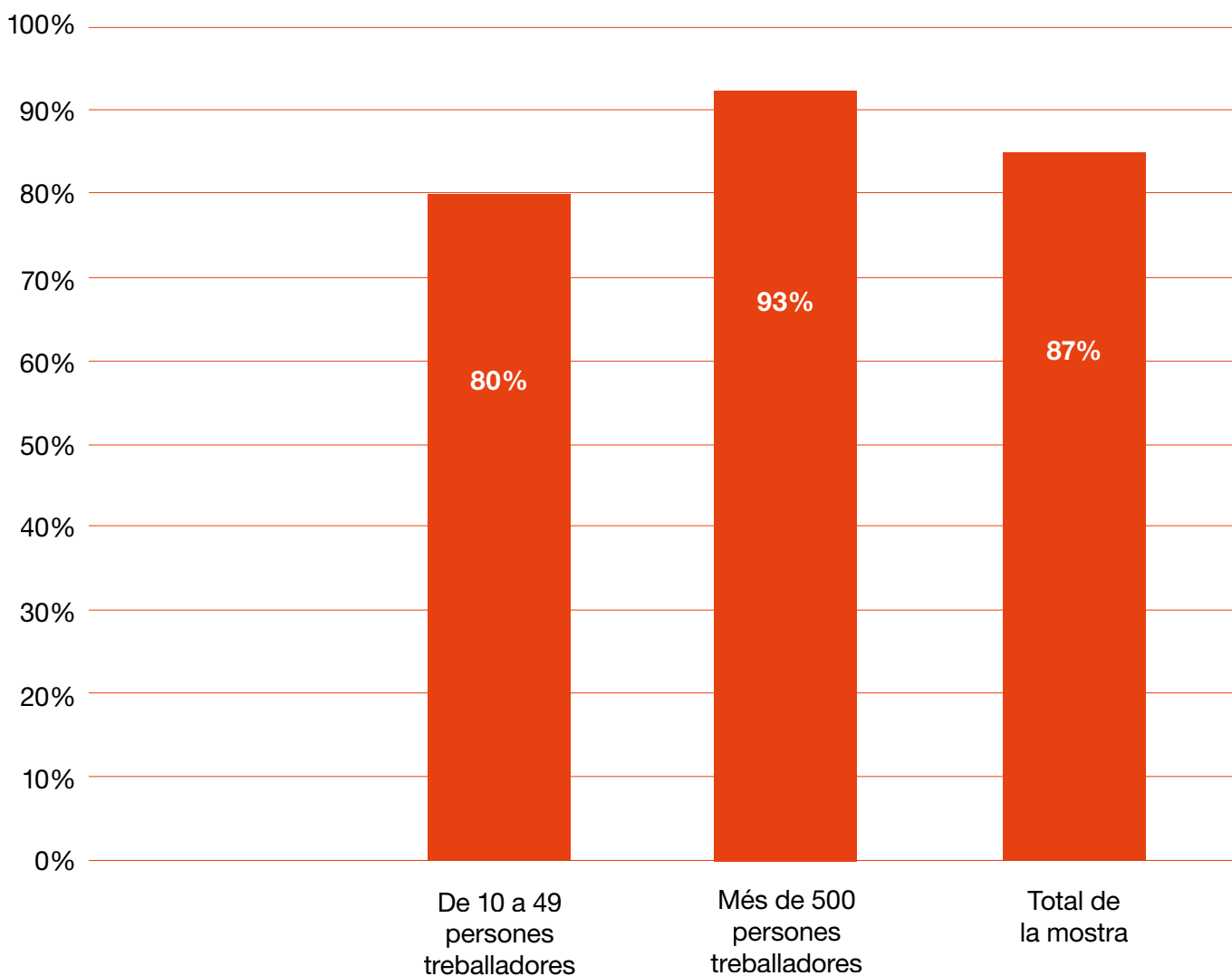
Adaptar la cadena de producció i distribució al nou model de negoci

Pregunta:
Considera interessant disposar de més informació sobre economia circular i les seves possibles implicacions i oportunitats per a la seva empresa?

Finalment, dins d'aquest bloc es demana l'interès per a l'empresa d'obtenir més informació sobre l'economia circular i les possibles implicacions. El 87% de les empreses responen afirmativament, amb relatiu major interès pel grup d'empreses més grans, 93%, sobre el de les empreses de menys de 50 persones treballadores que mostren un interès del 80%.

Gràfic 25
Grau d'interès per disposar de més informació sobre economia circular i les seves possibles implicacions segons grandària

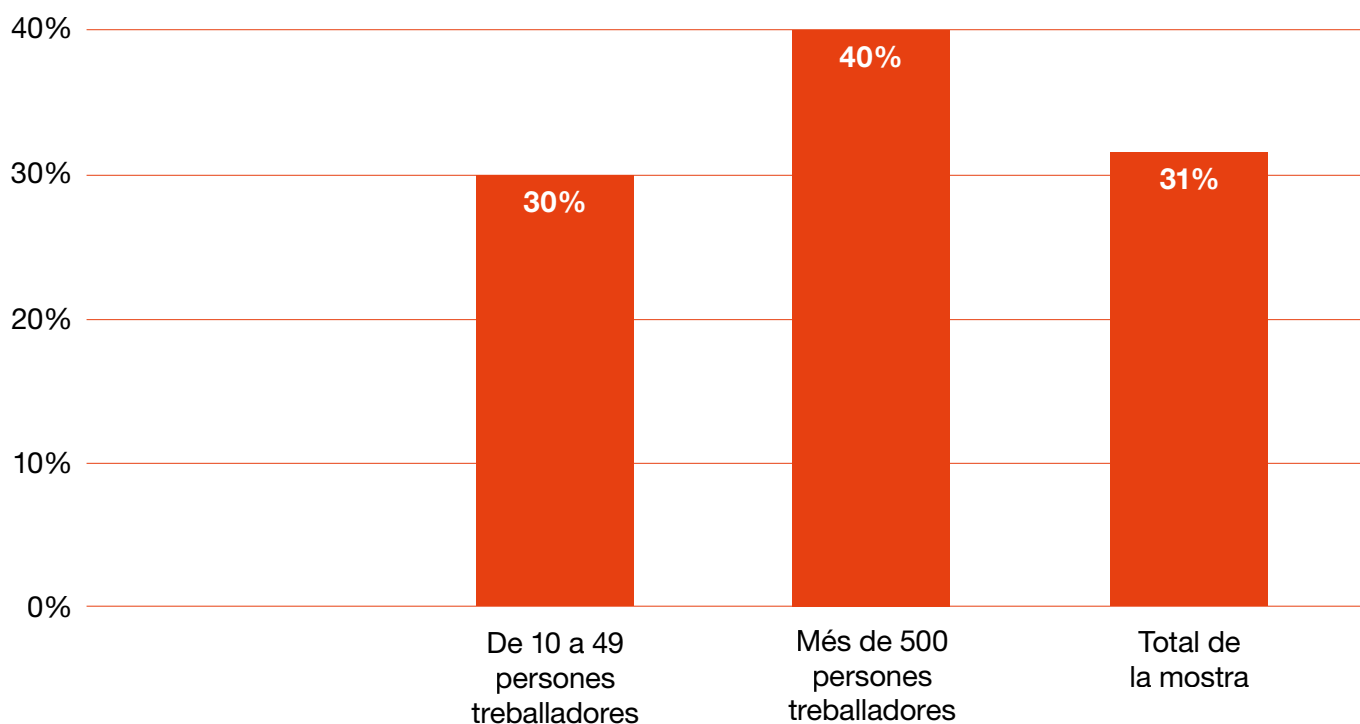

Pregunta:
Coneix els instruments de l'administració pública per fomentar l'economia circular i verda a la seva empresa?

Gràfic 26
Grau de coneixement dels instruments de suport de l'administració pública per grandària

Dins d'aquest darrer bloc, el qüestionari aborda la relació de l'empresa amb l'administració pública i el sector financer així com la seva percepció sobre el suport que reben les iniciatives empresarials envers l'economia circular.

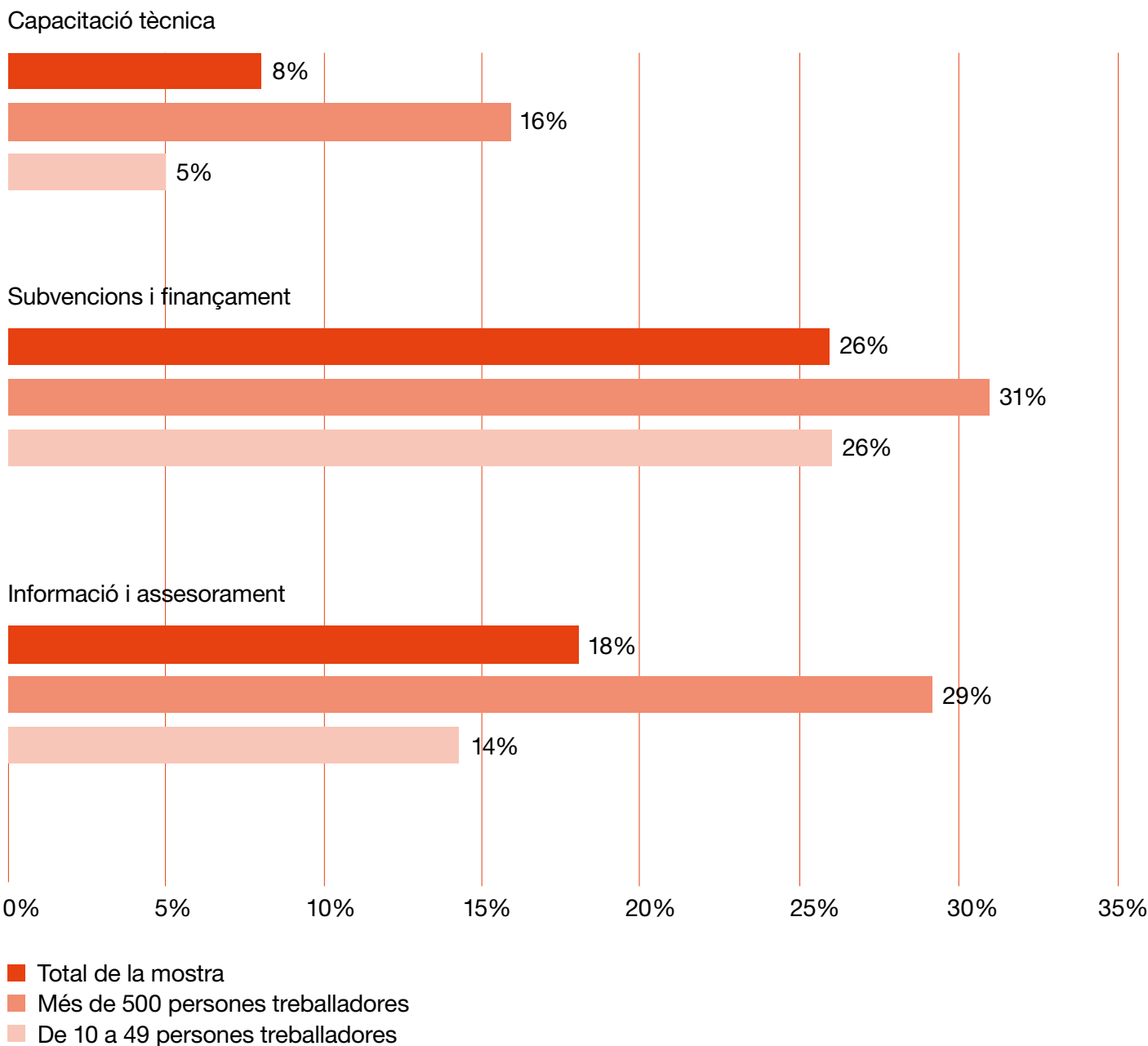
Un 31% dels enquestats afirma conèixer els instruments de suport que posa a la seva disposició l'administració pública. No hi ha per aquesta resposta grans variacions entre sectors (indústria-construcció i serveis) o entre grup i matriu, i només en les empreses més grans de 500 persones treballadores la resposta és lleugerament superior, 40%.

Pregunta:
Coneix els instruments de l'administració pública per fomentar l'economia circular i verda a la seva empresa?

El tipus d'instrument més conegut per les empreses són les subvencions i línies de finançament, amb el 26% de les respostes, seguit de la informació i assessorament, 18% i, a més distància, la capacitat tècnica, 8%. És interessant remarcar que mentre que no hi ha grans diferències en el coneixement de les subvencions i el finançament entre els col·lectius empresarials de diferent grandària, per a la resta d'instruments hi ha diferències significatives.

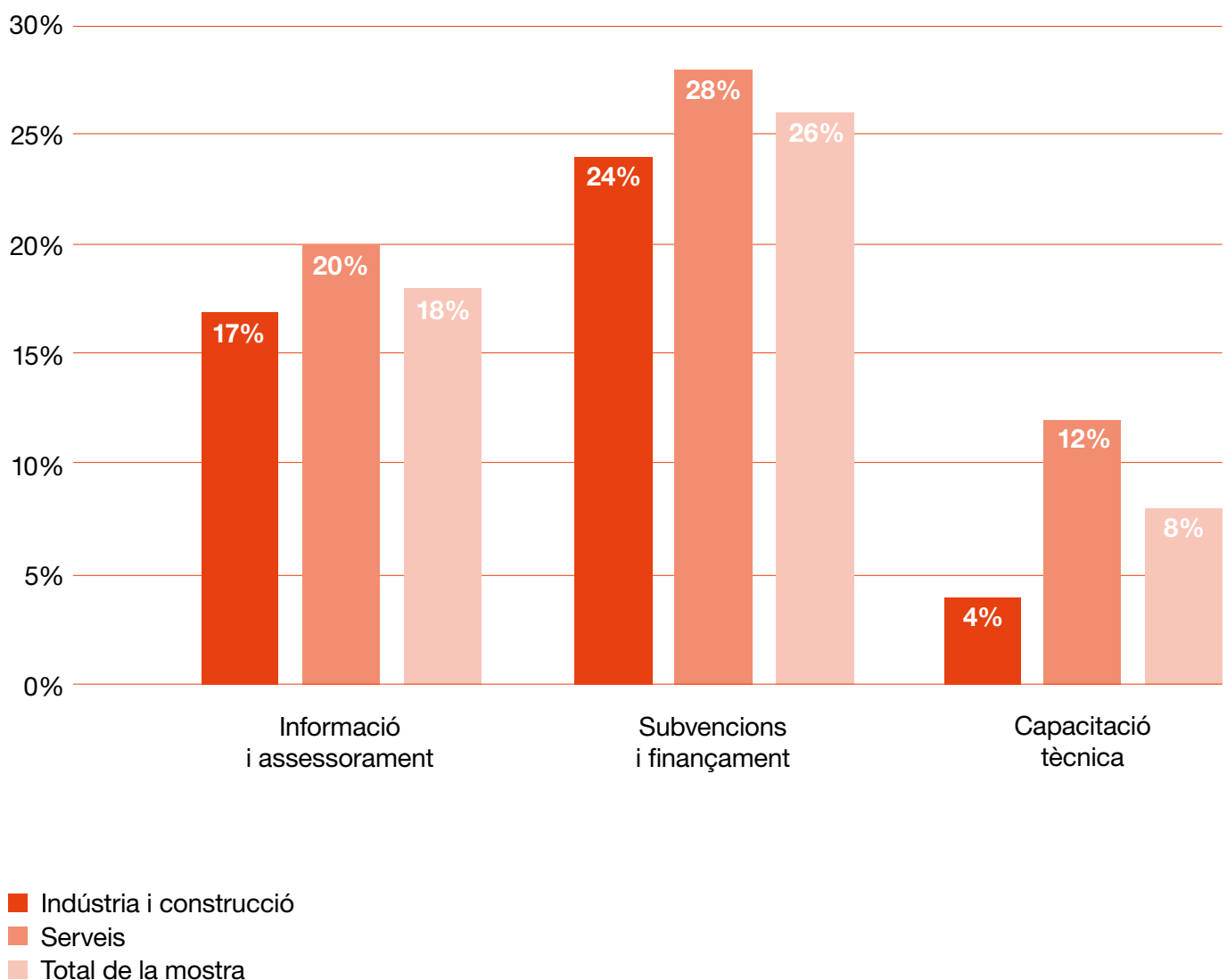
Gràfic 27
Instruments de l'administració pública que coneixen les empreses segons grandària

Pregunta:
Coneix els instruments de l'administració pública per fomentar l'economia circular i verda a la seva empresa?

Així mateix, si es comparen els resultats per sectors (indústria-construcció i serveis), també el grup d'empreses de serveis mostra un coneixement superior per a tots els tipus d'instruments i, molt especialment, per la capacitat tècnica on la proporció d'empreses que responen afirmativament és tres vegades superior a la proporció per a les empreses d'indústria i construcció.

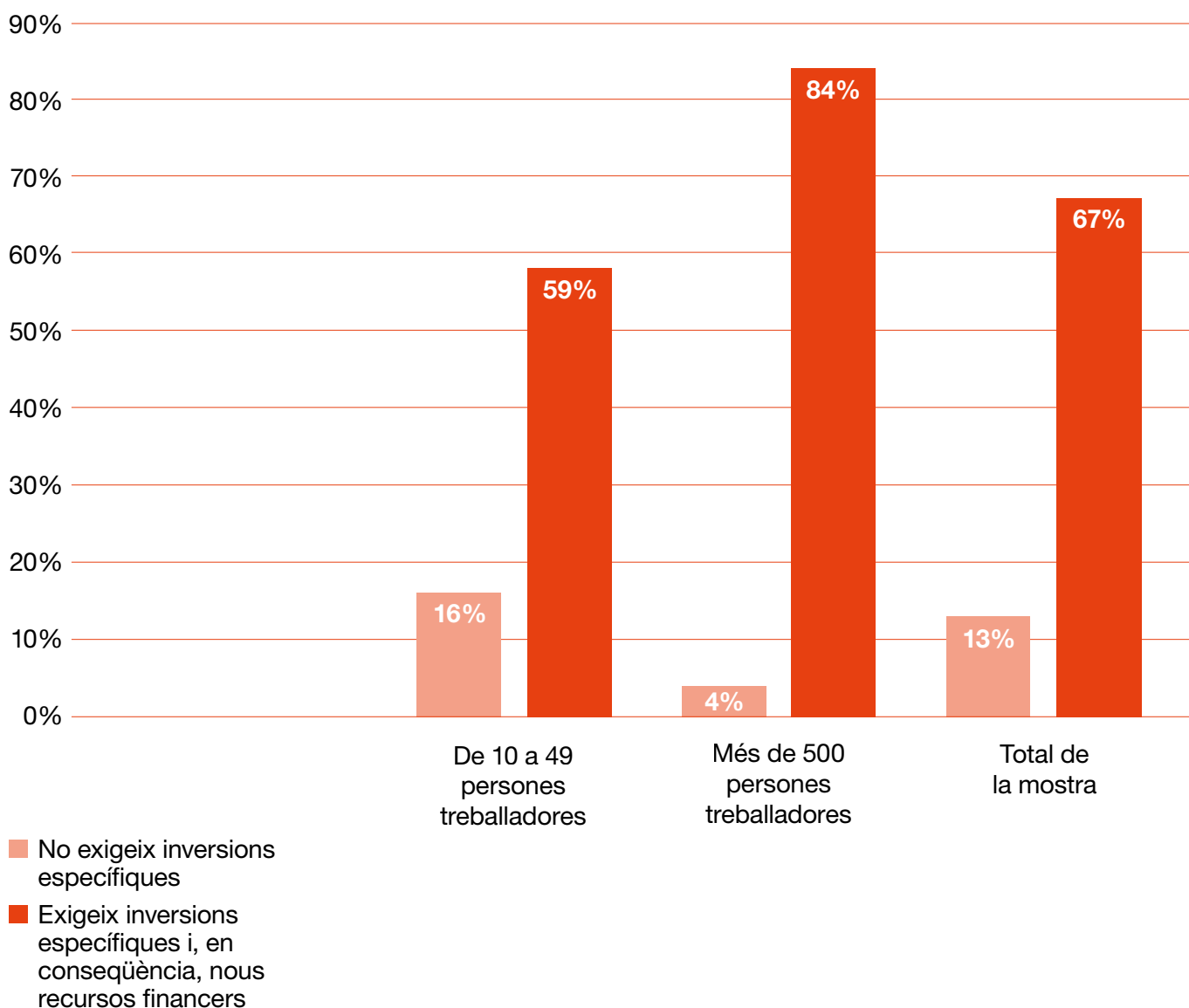
Gràfic 28
Instruments de l'administració pública que coneixen les empreses segons sector

Pregunta:
Quina és la seva opinió respecte a la implantació de mesures relacionades amb l'economia circular?

Un 67% de les empreses considera que la transició cap a l'economia circular requereix que l'empresa faci inversions específiques. Les empreses de més de 500 persones treballadores mostren una variació molt significativa en el nivell de resposta respecte a la resta, amb un 84% que considera necessari fer inversions davant un 4% que no ho creu així.

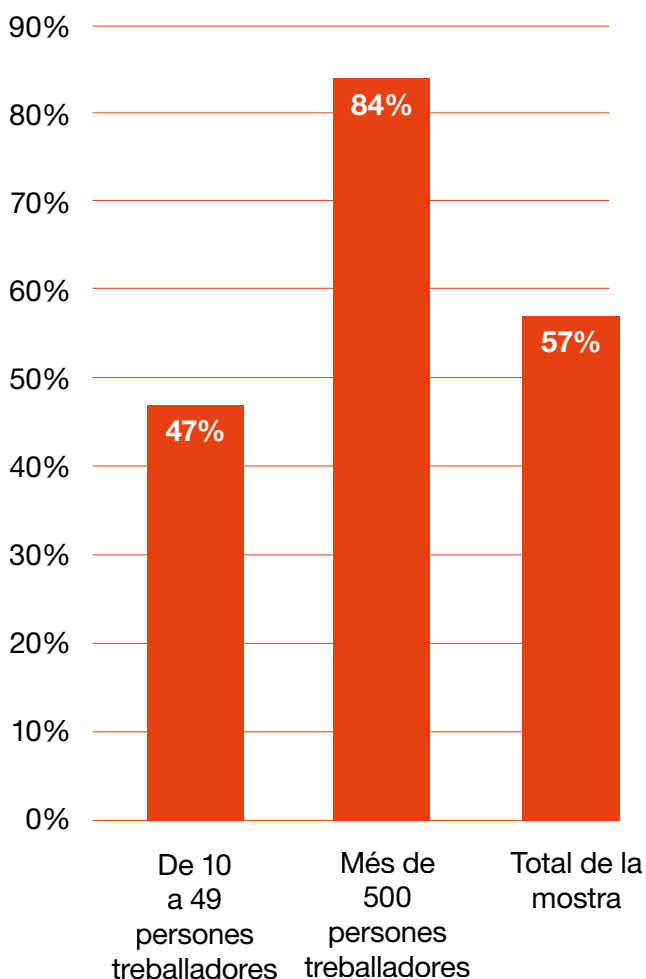
Gràfic 29
Opinió sobre l'exigència de fer inversions per a la transformació cap a l'economia circular per grandària

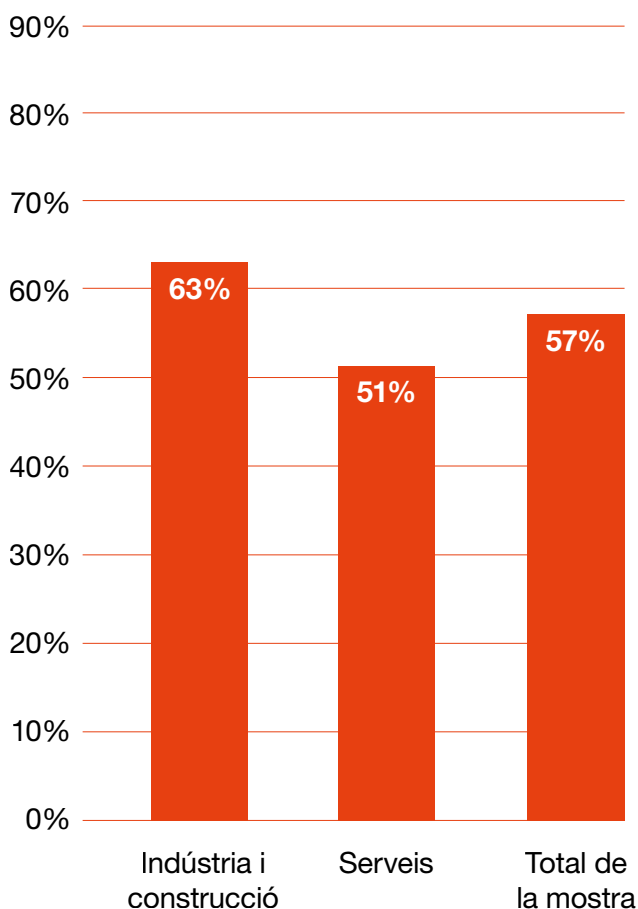
Pregunta:
Quina és la seva opinió respecte a la implantació de mesures relacionades amb l'economia circular?

A la pràctica, i vinculada a la pregunta prèvia sobre la necessitat de realitzar inversions per a dur terme la transformació, un 57% de les empreses de la mostra responen que ja ha portat a terme inversions en innovació tecnològica per a la implantació d'actuacions d'economia circular, amb una marcada diferència en positiu en les empreses més grans i del sector d'indústria i construcció.

Gràfic 30
Empreses que han portat a terme inversió en innovació tecnològica per l'implementació de l'economia circular segons grandària

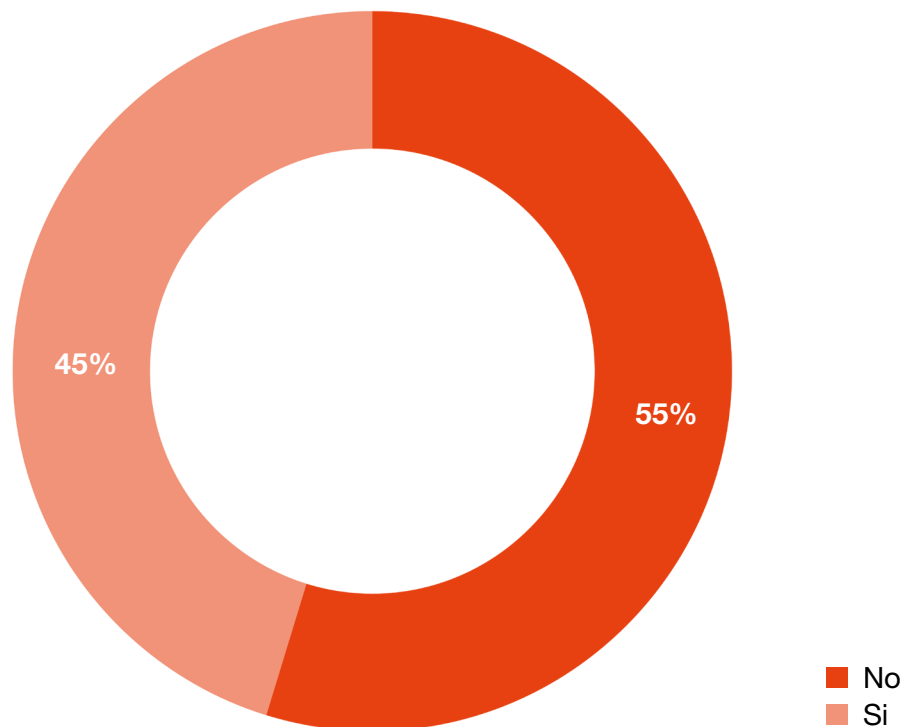
Gràfic 31
Empreses que han portat a terme inversió en innovació tecnològica per l'implementació de l'economia circular segons sector

Pregunta:
En els darrers anys han invertit en innovació tecnològica per implantar l'economia circular? En cas afirmatiu, han rebut algun ajut o subvenció per finançar aquesta inversió?

Gràfic 32
Proporció d'empreses de les que han fet inversions que han rebut ajut

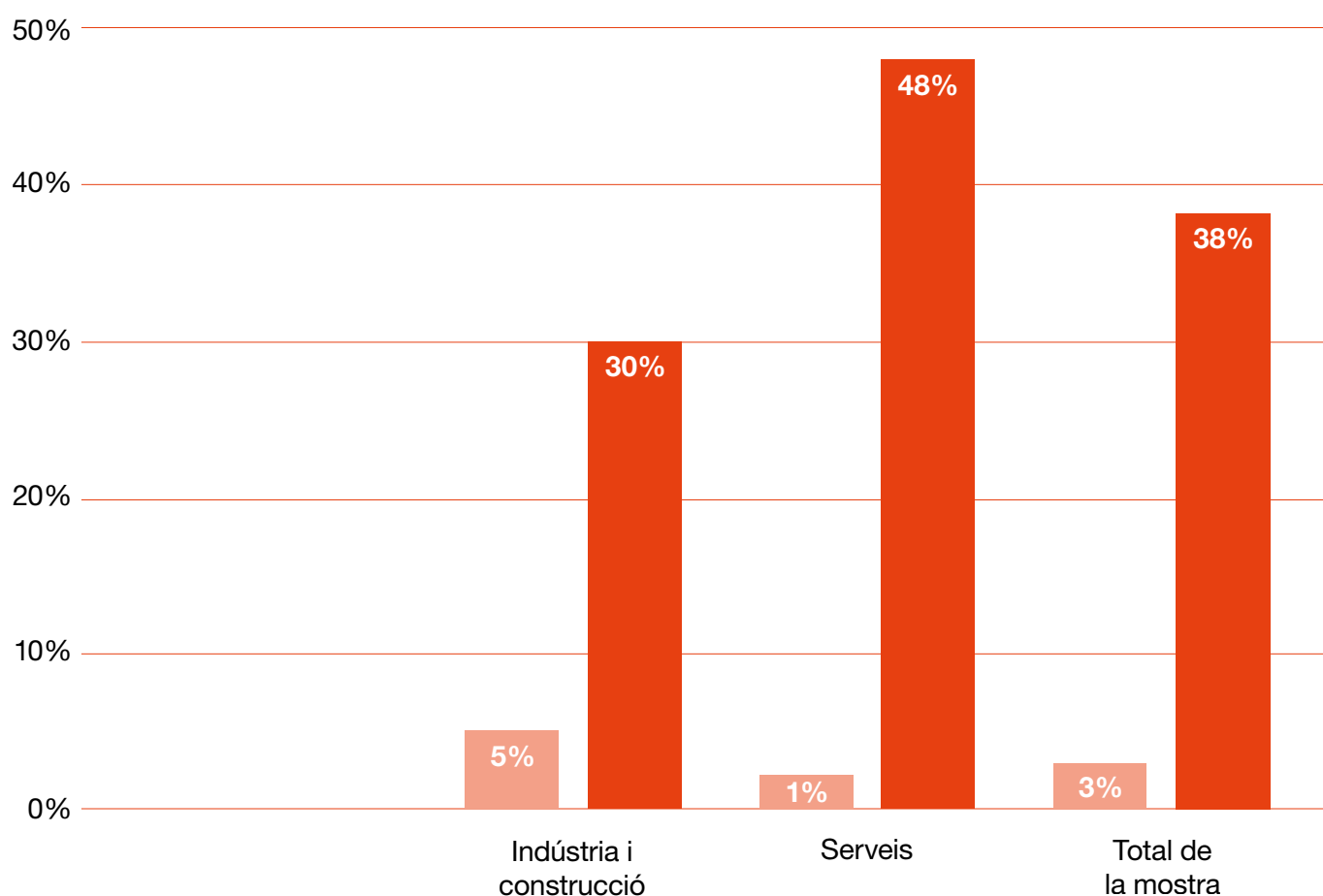
En relació a les empreses que han realitzat inversions en economia circular un 45% han rebut algun ajut o subvenció, sense que es pugui apreciar diferència significativa per grandària, sector (indústria-construcció i serveis) o nivell de facturació.

Per últim, en relació a l'actuació del sector financer com a suport a aquesta transformació de l'empresa, els resultats són eloqüents. Un 38% de les empreses considera que el fet d'implantar l'economia circular les afavoreix a l'hora de cercar finançament, davant un 3% que opina el contrari i pensa que la implantació és un fre o impediment. En el cas de les empreses del sector serveis els resultats encara són més acusats, ja que un 48% considera que la implantació facilita l'obtenció de finançament i només un 1% la considera un fre.

Pregunta:
Quina és la seva opinió respecte a la implantació de mesures relacionades amb l'economia circular?

Gràfic 33
Opinió sobre la facilitat o fre de la implantació de l'economia circular per obtenir finançament segons sector

- És un fre per a l'obtenció de finançament destinat a inversió
- Facilita obtenir finançament i ajuts de les administracions públiques

4

Oportunitats
per a l'actuació
futura

La informació obtinguda de les respostes a l'enquesta 2020 sobre economia circular feta a les empreses catalanes aporta algunes indicacions en relació a les noves oportunitats per l'actuació en el futur, les més significatives de les quals es recullen en aquest apartat.

Cal considerar de la dimensió de la mostra, relativament petita, pot esbiaixar algunes de les oportunitats identificades en aquest apartat, però en qualsevol cas, constitueixen una proposta que sempre ajudarà a la transició cap a una economia circular i que en futures edicions del baròmetre es podrà validar.

Entre les diverses oportunitats per l'actuació en el futur, destaquem les següents:

1.

Hi ha oportunitats per millorar l'accés a informació detallada i de qualitat sobre l'economia circular de manera que s'ampliï la visió dels seus camps d'actuació, afavorint una millor comprensió de temes com l'eco-disseny, la servitització i responsabilitat augmentada de l'empresa, entre d'altres.

2.

Donat el convenciment per part de les empreses de que la transició cap a l'economia circular requereix inversió, caldria fer un esforç per millorar el coneixement tant dels instruments de finançament com d'altres eines existents per a facilitar la innovació en economia circular.

3.

Es percep una major dificultat en realitzar innovacions cap a l'economia circular en les empreses mitjanes i petites. Probablement es requereixi més informació i acompanyament a aquestes empreses per a impulsar la transició cap a l'economia circular.

5

Agraiments

La Comissió d'Economia i Sostenibilitat del Col·legi d'Economistes de Catalunya va impulsar l'elaboració d'una enquesta per conèixer el grau de desenvolupament de l'economia circular a Catalunya. El grup d'economia circular, compost per la Presidenta de la Comissió d'Economia i Sostenibilitat, Ana García, Vicepresident, Albert García i els membres de la comissió: Ester Oliveras, José Mª Mata, Mª Eugenia Bailach, Sandra Costa i Mar Isla, va treballar per desenvolupar la proposta i portar-la a terme.

L'acollida de la iniciativa per part del Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya, de Foment de Treball, PIMEC i Tecnocampus han fet possible fer-lo realitat com un projecte col·lectiu i arribar a elaborar, en un any tan difícil, la primera edició 2020 del Baròmetre d'economia circular de l'empresa catalana.

Agraïment especial a la dedicació de Josep Planas i Mireia Cañellas del Departament de Territori i Sostenibilitat, de Salvador Sedó de Foment del Treball, i de Joan Barfull de PIMEC que han fet possible també la difusió dels qüestionaris a les empreses. També al Dr. Josep Mª Raya i Claudia Vargas de l'ESCSE i a Maria Armiñana i la Dra. Mar Isla de la Càtedra d'Economia Circular i Sostenibilitat del Tecnocampus pel tractament de les dades i el suport a la Comissió en la seva anàlisi.

Amb la col·laboració de:

Amb la col·laboració
tècnica de:

Centre universitari adscrit a la

